

Golle Nulaabe

¹ Banndam Tawfilus, e ley dewtere am arandeere ndeen, mi winndii ko Iisaa fuddi gollude e waajaade fuu, ²faa nyannde yeentinaa ndeen. Gilla nde o yeentinaakano ndeen o haaldii e nulaabe be o subinoo been, o tindiniri dum'en e baawde Ruuhu Ceniido.

³ Caggal nde o torranoo ndeen, o hollitii be hoore makko. O hollirii be e daliilijji keewdi imo wuuri. O wondi e mabbe balde capande nay, imo haalana be kabaaru laamu Laamdo. ⁴Nyannde gomma imo nyaamda e mabbe, o tindini be taa be mboddo Urusaliima, ammaa be kedoo aadi Baabiiwo ndi be narri mo ndiin.

O wi'i:

⁵ —Yaayaa na lootirannoo yimbe batisima e ndiyam, de onon, ley balde seeda, on lootirte batisima e Ruuhu Ceniido.

⁶ Be fuu be kawriti, ibe yama mo, ibe mbi'a:

—Joomiraado, wo joonin ngartirtaa laamu Israa'iila naa?

⁷ Iisaa jaabii be, wi'i:

—On mbaawaa anndude jamaanuujji e wakkatiiji di Baabiiwo darniri baawde muudum. ⁸ Ammaa nde Ruuhu Ceniido wari jippii e moodon fu, on keban baawde, de laa-tofon seede'en humpitoo kabaaru am ley Urusaliima e ley leydi Yahuudiya fuu, kam e Samariya, faa to adunaaru haadi.

⁹ Nde o haalnoo dum ndeen, o yeentinaa. Be tiggiti, ibe ndaara faa ruulde suddi mo.

¹⁰ Do be tiggitotoo kammu ibe ndaara imo yeentinee doon, inan worbe dido be kaddule daneeje punti, ndarodii e mabbe, ¹¹ mbi'i:

—Galilinkoobe, ko wadi de ndaridon, odon tiggitoo kammu? Iisaa ittaado e moodon de yeentinaa dow kammu oon wartin. O wartiran hono no njiirudon imo yeentiniraa dow kammu noon.

¹² Ndeen nulaabe been ndilli waamnde wi'eteende Jaytun doon, be njeccii Urusaliima. Toon e Urusaliima na wada kilomeetere gooto. ¹³ Nde be njottinoo fu, be yeerjowi suudu dowuuru to be mbeerunoo toon. Piyeer e Yuhanna e Yaakuuba e Andire e Filipu e Tomaa e Bartolome e Matta e Yaakuuba bii Alfaa e Simon kiranoowo suudu baaba e Yahuuda bii Yaakuuba fuu tawaama doon. ¹⁴ Be fuu be kawriti, be laatii bernde wootere, ibe tinnii e du'aare, kambe e minyiraabe Iisaa e Mariyama inna Iisaa e rewbe wobbe.

No Matiyas loomtiri Yahuuda

¹⁵ Ley balde deen, goondinbe ko wadata hono hemre e noogay kawriti. Piyeer ummii, darii hakkunde mabbe, wi'i:

¹⁶ —Sakiraabe, ina tilsi ko woni e Binndi diin tabita dow Yahuuda, kolludo nanngube Iisaa laawol oon. Ruuhu Ceniido haalii dow majjum e hunnduko Daawda. ¹⁷ Yahuuda na hiisenoo e meeden, o hebii ngedu makko e gollal ngal ngollanten Joomiraado. ¹⁸ Kaalisi mo o yeenanoo e gollal makko bonngal ngaal, o soodi dum ngesa. O bobpii ley magga, reedu makko seekii, teketti makko fuu mburtii, ndufi. ¹⁹ Yimbe Urusaliima fuu nani dum. Dum wadi de be inndiri ngesa ngaan Akeldama. E ley demngal mabbe idum fiirta «Ngesa Yiyyam». ²⁰ Si goonga du, dewtere Jabuura haalii e dow majjum, wi'i: «Wuro makko laatoo winnde, taa fay gooto hoda toon.» Ina winndaa du: «Godfo loomta mo.»*

* 1:20 Jabuura 69.26, 109.8.

²¹ Woodi ndelle, tilay goddo loomta mo, tawee wo gondudo e meeden ko juuti wakkati mo Joomiraado men Iisaa wondunoo e meeden ndeen. ²² Dum wo gilla nde Yaayaa lootunoo mo lootagal batisima faa yaade nyannde nde o yeentinaa dow kammu ndeen. Gorko oon laatodoto e meeden seedee ummitagol Iisaa.

²³ Ndeen be ndarni worbe dido: Yuusufi bi'eteedo Barasaba coowirteedo Yustus, kam e Matiyas. ²⁴ Be ndu'ii, be mbi'i:

—Joomiraado, aan anndudo berde yimbe fuu, faamin min mo cubidaa e bee do dido ²⁵ faa ronndoo gollal nulal, loomta Yahuuda joppudo dum de yehi nokku to jeyi yahude toon.

²⁶ Be ngadi cumnal mabbe. Cumnal ngaal hawri e Matiyas. O hiisodaa e nulaabe sappo e ngo'o been.

2

No Ruuhu Ceniido jipporii dow goondinbe

¹ Nde iidi benndal alkama warnoo ndeen,* tawi goondinbe Iisaa been fuu ina kawriti nokku gooto.

² Wakkati gooto, sawtu ga'udo hono henndu mawndu yuuri dow kammu, heewi suudu do be njoodii doon fuu.

³ Ko wa'i hono demle yiite ni bangani be. De peccii, de njowii dow mono e mabbe fuu. ⁴ Be fuu be keewi Ruuhu Ceniido, be puddi haalude demle janane no Ruuhu oon hokkiri be kaalda noon.

⁵ Tawi worbe Alhuudiyankooobe hulbe Laamdo yuurube e leyde adunaaru fuu ina njoodii Urusaliima. ⁶ Nde sawtu oon wadunoo ndeen, jamaa oon fuu hawriti. Dum jiiβii hakkillooji mabbe, sabo mono fuu nanii demngal†

* 2:1 Innde iidi benndal alkama wo «Pentekosta» ley Geresankooore. Inde fiirta «capande joy», sabo ina wadee balde 50 caggal iidi Faltagol. Wo wakkati mo βiβbe aawitirdi artiindi tayetee faa cakkanee Joomiraado. † 2:6 Maanaa demngal do wo sii haala.

muudum ina haalee. ⁷ Be fuu be mbemmbaa, dum haaynii be, iBe mbi'undura:

—Haaloobe be fuu nganaa Galilinkoobe naa? ⁸ Ndelle, noy mono e meeden fuu nanirta ko be kaalata e demngal ngal muyni? ⁹ En Partiyankoobe e Mediyankoobe e Elamiyankoobe, en joodiibe Mesopotami, kam e Yahu-udiya e Kapadokiya e Ponta e Aasiya ¹⁰ e Firigiya e Pamfiliya e Misira e leyde sera Libiya dakkol Sireene. Wobbe meeden yuurii Roma. En Alhuudiyankoobe, kam e naatube diina Alhuudiyankoobe. ¹¹ Wobbe katin yuurii Kereta, wobbe yuurii leydi Arabiya. Ammaa dum e laataade fuu, en fuu eden nana iBe kaala haala gollleeji mawdi di Laamdo wadi diin. IBe kaala dum fuu e demle meeden!

¹² Dum haaynii be be fuu, dum habbi be ko'e, iBe yamundura:

—Dume woni maanaa majjum?

¹³ Wobbe ina njalnoroogoondinbe been, ina mbi'a:

—Be kaaru dorode be culii!

No Piyeer waajorii jamaa oon

¹⁴ Ndeen Piyeer darodii e sappo e ngo'o been, banti daande muudum, de wi'i jamaa oon:

—Onon Alhuudiyankoobe e joodiibe Urusaliima fuu, kettinee haala am de paamon kabaaru gadudo oon.

¹⁵ Yimbe be nganaa suliiibe hono no miilortodon ni. Joonin fay yamnde jeenay beetee faltaaki, sakko neddo yara faa suloo. ¹⁶ Ammaa dum warii faa tabintina ko annabi Jowiila wi'i:

¹⁷ «Laamdo wi'ii:

E ley balde cakitotoode de
mi jippinan Ruuhu am dow tagaabe fuu.

BiBbe moodon worbe e rewbe
kaaliran annabaaku.

Jokolbe moodon nji'an holleede,

nayeebe moodon koydinte.

18 Woodi golloobe am worbe e rewbe du,
mi jippinan Ruuhu am dow muβben e ley balde deen,
be kaaldan annabaaku.

19 Mi wadan kaayeeffiji dow kammu,
mi wadan maandeeji kaayniidi dow leydi,
di laatoo yiyam e yiite e cuurki.

20 Fadde nyalaande gartol Joomiraado mawnde teddunde
ndeen warude,
naange nibbinte,
lewru du wojjan hono no yiyam ni.

21 Ndeen, neddo fuu noddudo innde Joomiraado hisinte.»‡

22 Piyeer wi'i katin:

—Israa'iilankooβe, kettinee haalaaji di: Iisaa Nasaraatuujo oon wo neddo mo Laamdo laabinani on wo yuurdo e muudum. Laamdo hokki dum baawde, hokki dum wadude kaayeeffiji e maandeeji kaayniidi hakkunde moodon, hono no onon e ko'e mon anndirdon ni. 23 Neddo oon, Laamdo muuynoo gilla arande watee e juude mon. Onon le, on ndujanake mo yimbe be anndaa jamirooje, on tontii mo, on mbarii mo. 24 Ammaa Laamdo iirtinii mo, itti mo e naawalla maayde, sabo maayde ndeen waawaano tiigaade mo. 25 Si goonga du, inan ko Daawda haali dow makko, wi'i:

«Wakkati fuu mido yi'a Joomiraado na wondi e am.

Imo woni gere nyaamo am,

faa taa mi diwna kulol.

26 Saabe majjum bernde am seyake,

demngal am na mana,

faa banndu am du waaltoo dow jikke celludo,

27 sabo a yoppataa yonki am hakkunde maaybe,

a accataa Ceniido maa oon nyola.

28 A anndinii kam laabi nguurdam,

‡ 2:21 Jowiila 3.1-5.

a hebbinan kam seyo sabo afa wondi e am.»§

²⁹ Piyeer beydi katin, wi'i:

—Sakiraaʼbe, mido haalana on laabal haala maami en Daawda: o maayii, o uwaama, saabeere makko ndeen ina woni do meeden do faa hannden. ³⁰ Ammaa wo o annabaajo, imo anndi Laamdo hunanake mo gooto e taaniraaʼbe makko loomtan laamu makko. ³¹ O yi'ii ko warata, o haali haala ummitagol Almasiihu. O wi'i yonki muudum accataake hakkunde maaybe, banndu muudum du nyolataa. ³² Oon woni Iisaa mo Laamdo ummintini, min fuu miden ceedii. ³³ Laamdo bantii mo, heedinii mo gere nyaamo muudum. O hebi e Baabiiwo Ruuhu Ceniido hono no aadorinoo noon, o saaki dum. Joonin odon nji'a dum, odon nana dum. ³⁴ Sabo Daawda meedaay yeentude dow kammu, ammaa wi'ii:

«Joomiraado wi'i Joomam:

Jooda gere nyaamo am,

³⁵ faa mi wada njaabaa waybe ma.»*

³⁶ Lenyol Israa'iila fuu tannyora: Iisaa mo tontudon e leggal palaangal oon, Laamdo wadii dum Joomiraado, wadii dum Almasiihu.

Haala kawrital artiibe goondinde

³⁷ Nde be nannoo haala kaan ndeen, ka yuwi berde maʼbbe sanne, be mbi'i Piyeer e nulaabe heddiibe been:

—Sakiraaʼbe, dume min kaani wadude?

³⁸ Piyeer jaabii be, wi'i:

—Tuubee, gooto moodon fuu lootiree lootagal batisima e innde Iisaa Almasiihu, faa lutti moodon njaafee. Ndeen Laamdo hokkan on Ruuhu Ceniido. ³⁹ Sabo Laamdo wadanii on aadi, onon e biʼbbe moodon e yimbe woddube fuu. Indi woodani neddo mo Laamdo Joomiraado meeden noddi fuu.

§ 2:28 Jabuura 16.8-11. * 2:35 Jabuura 110.1.

⁴⁰ Caggal duum, Piyeer gongini be haalaaji godfi keewdi, ina waajoo be, ina wi'a:

—Ndeenee ko'e mon e yimbe jamaanu oonyiido o.

⁴¹ Jabube haala makko been lootaa lootagal batisima. Nyannde ndeen, yimbe hono ujunaaje tato naati e kawrital goondinbe ngaal.

⁴² Ibe tinnoo e waaju nulaabe been, ibe nanngunduri e gondal goondinbe ngaal, ibe keltoo buuru,[†] ibe ngadida du'aawuuji. ⁴³ Kulol naati e mono fuu, sabo nulaabe been ina ngada kaayeeffiji e maandeeji kaayniidi keewdi.

⁴⁴ Goondinbe been fuu na kawti. Ko be njogii fuu, wo be kawtu. ⁴⁵ Ibe conna jawdi mabbe, ibe kokka mono fuu ko haajaa. ⁴⁶ Nyannde fuu be kawritan ley suudu dewal mawndu nduun, ibe laatii bernde wootere. Ibe keltoo buuru, ibe nyaamda ley cuudi mabbe e seyo e berde laabude. ⁴⁷ Ibe njetta Laamdo, yimbe fuu ina njidi be. Nyannde fuu Joomiraado ina beydana kawrital ngaal hisinaabe.

3

No Piyeer selliniri bonnguujo e no waajorii yimbe

¹ Piyeer e Yuhanna naaddi ley suudu dewal mawndu wakkati du'aare yamnde tati. ² Tawi gorko dimdaado e bonngaaku ina yaaree to dammbugal suudu dewal mawndu bi'eteengal Dammbugal Lobbal. Nyannde fuu yimbe makko ina njoyyina mo doon faa o garbina naatoobe suudu dewal mawndu been sadaka. ³ Nde o yi'unoo Piyeer e Yuhanna ina naata ndeen, o garbini dum'en. ⁴ Be ndaari mo, de Piyeer wi'i:

—Ndaaru min!

⁵ Gorko oon ndaari be faa woodfi, sabo na miilii hemrude be huunde. ⁶ De Piyeer wi'i:

[†] 2:42 Heltaade buuru ina fiirta rewruude Laamdo hiraande seniinde.

—Mi walaa cardī, mi walaa karɲe, ammaa mi hokkete ko njogiimi duum: e dow innde Iisaa Almasiihu Nasaraatuujo oon, umma yahu!

⁷ O nanngi junngo muudum nyaamo, o ummini dum. Wakkati gooto, koyde muudum e kolbule mum celli. ⁸ O gurbitii, o darii, imo yaha! O naatidi e mabbe ley suudu dewal mawndu nduun, imo yaha, imo fitta, imo yetta Laamdo. ⁹ Yimbe been fuu nji'i mo, imo yaha, imo yetta Laamdo. ¹⁰ Be annditi wo kanko joodotonoo to dammbugal bi'eteengal Lobbal ngaal ina garbina. Kaayee fi e wemmbera nanngi be sanne saabe ko o hebi duum.

¹¹ Neddo oon na takkii Piyeer e Yuhanna doon sanne. Yimbe been fuu ndoggi, kawriti e mabbe to danki mbi'eteeki danki Suleymaana no huunde nde foti haaynaade be. ¹² Nde Piyeer yiinoo dum fu, wi'i yimbe been:

—Israa'iilankooɓe, ko wadi de idum haaynii on? Ko wadi de odon tufi min gite? Si goonga, wanaa baawde amin naa kulol amin Laamdo wadi de gorko o ina yaha e koyde muudum. ¹³ Laamdo Ibrahiima e Isiyaaka e Yaakuuba, Laamdo maamiraabe meeden, teddini golloowo muudum Iisaa. Onon kaa, on ngattii mo e juude laamu, on calake mo yeeso Pilaatu, fay si taweede Pilaatu ina yidi yoofude mo. ¹⁴ Onon, on calake Ceniido Ponnditiido oon. On nyaagake njoppaonedon gaddo war-hoore. ¹⁵ Jom Nguurndam oon mbarudon. Ammaa Laamdo iirtini mo e maayde. Miden ceedii dum. ¹⁶ Wo saabe goondinal Iisaa e baawde innde muudum wadi de gorko o dadi. Odon nji'a mo, odon anndi no o worrunoo du. Ayyo, hoolaare Iisaa ndeen wadi de o laatii celludo kibbudo.

¹⁷ Woodi, sakiraabe, ko onon e hooreebe moodon ngadudon Almasiihu duum, mido anndi wo saabe majjere tan. ¹⁸ Ammaa hono noon Laamdo tabintiniri ko annabaabe muudum fuu kaali duum: Almasiihu torroto.

¹⁹ Ndelle tuubee, ngarton, faa lutti moodon mooytee.

²⁰ Ndeen Joomiraado waddanan on wakkatiiji powtiri e ndakam. O nuldan on Almasiihu mo o subanii on gilla arande, oon woni Iisaa. ²¹ Ina tilsi o heddo dow kammu faa nde Laamdo heydintini kulle deen fuu, no annabaabe seniibe been kaaldunoo haala majjum gilla arande noon.

²² Sabo Muusaa wi'ii: «Laamdo Joomiraado moodon nuldan on annabaajo hono am, sakiike moodon. Njabon huunde fuu ko o haalanta on. ²³ Neddo fuu mo jabanaay annabaajo oon, yaltinte e yimbe Laamdo, de halkee.»*

²⁴ Gilla e Samuwiila faa e annabaabe warbe caggal muudum, be fuu be kaalii haala nyalaade de. ²⁵ Onon ngoni ronoobe annabaabe been, onon ngoni ronoobe amaana mo Laamdo nanngani maamiraabe men been nde wi'unoo Ibrahiima: «Wo e yuwdi maa lenyi adunaaru ndu fuu kebirta barke.»†

²⁶ Nde Laamdo ummintinoo Iisaa golloowo muudum oon fu, wo e moodon o artii nulde dum. O nuli dum faa o barkina on e ley ko o ooncata mono fuu yoppa golleeji muudum bondi.

4

Kabaaru Piyeer e Yuhanna yeeso waalde Saahiibe

¹ Nde Piyeer e Yuhanna kaaldannoo e yimbe been ndeen, almaami'en e mawdo ndarooobe suudu dewal mawndu, kam e Saduki'en, ngari to mabbe. ² Ibe mettaa sabo Piyeer e Yuhanna ina njanngina yimbe ina mbaajoo dum'en Laamdo umminan maaybe sabo iirtinii Iisaa.

³ Be nanngi been, be ommbi dum'en e kasu faa jaango muudum, sabo tawii hiiriino. ⁴ Ammaa yimbe heewbe e nanbe waaju oon been ngoondinii, faa wadi hono worbe ujunaaje njoyo.

* 3:23 Fillitagol Tawreeta 18.15, 18, 19. † 3:25 Fudfoode 12.3.

⁵ Jaango majjum, hooreebe mabbe e mawbe e jannginoobe Tawreeta kawritowi Urusaliima. ⁶ Almaami Mawdo bi'eteedo Annas na tawaa toon, woodi du Kayafas e Yuhanna e Alesandere e yuwdi hooreebe almaami'en ndiin fuu na toon. ⁷ Be ndarni Piyeer e Yuhanna yeeso mabbe, be yami dum'en e dow baawde deye naa innde ndeye be celliniri bonnguujo oon.

⁸ Ndeen, Piyeer keewdo Ruuhu Ceniido wi'i be:

—Hooreebe yimbe e mawbe, ⁹ si on yamtii min hannden moyfere nde min ngadani bonnguujo o fu, on yamii min no o danniraa, ¹⁰ odon njeyi anndineede dum do, onon e Israa'iilankoobe fuu: Wo saabe Iisaa Almasiihu Nasaraatuujo gorko o darorii yeeso moodon wo dadudo. On tontiino Iisaa oon, ammaa Laamdo iirtinii dum. ¹¹ Kam woni mo Joomiraado wi'i:

«Hayre nde onon nyiboobe calidon,

wo kayre laatii hoore nyimngo ngoon.»*

¹² Kisindam hebirtaake e goddo fay gooto. Laamdo hokkaay yimbe innde wonnde fuu ley adunaaru ndu faa kebiren kisindam.

¹³ Nde waalde Saahiibe yi'unoo cuusal Piyeer e Yuhanna fu, dum haaynii be, sabo be paamii been wo laddeebe, nganaa janngube. Be annditi been ina ngondunoo e Iisaa. ¹⁴ Ammaa nde be njiinoo gorko cellinaado oon ina darii yeeso mabbe, walaa fuu ko be mbaawi yeddude. ¹⁵ Be njamiri Piyeer e Yuhanna njalta sarorde ndeen. Ibe ndawrida, ¹⁶ ibe mbi'a:

—Dume ngadeten worbe dido be? Si goonga, wonbe Urusaliima fuu tabintinii be ngadii maande haayniinde. Katin du en mbaawaa yeddude dum. ¹⁷ Joonin kaa, dum haanaa sankitaade e ley yimbe. Ndelle cappanen be, kaden be haalande fay gooto innde Iisaa ndeen.

* 4:11 Jabuura 118.22.

¹⁸ Ndeen be nodditi dum'en katin, be cappani dum'en taa mbaajoo, taa njanngina innde Iisaa fey. ¹⁹ Ammaa Piyeer e Yuhanna njaabii be, mbi'i:

—Onon e ko'e moodon ndaaree ko buri woodde yeeso Laamdo, min dwtanoo on, naa min dwtanoo Laamdo? ²⁰ Minen kaa, min mbaawaa selude haalde ko min njiiri gite amin e ko min naniri noppi amin.

²¹ Be cappani dum'en katin, de be njoofi dum'en. Be kebaay fuu ko be njukkoroo dum'en, sabo yimbe been fuu na njetta Laamdo dow ko wadi duum. ²² Danniraado haaynde ndeen oon, duubi muudum ina buri capande nay.

²³ Nde Piyeer e Yuhanna njoppanoo ndeen, njeccii to yimbe mubben, kaalani be ko hooreebe almaami'en e mawbe mbi'i dum'en fuu. ²⁴ Nde be nannoo dum ndeen, be yepti daade mabbe to Laamdo e bernde wootere, be mbi'i:

—Laamdo Joomiraado, aan tagi kammu e leydi e maayo manngo e ko woni e mubben fuu. ²⁵ Aan du haaliri dow baawde Ruuhu Ceniido e hunnduko maama amin Daawda, golloowo maa oon, de wi'i:

«Ko saabii de lenyi na peekoroo mawnitaare?

Ko saabii de yimbe na miiloo miilooji boli?

²⁶ Kaanankooobe adunaaru ndaranake wolde,
ardiibe kawriti faa kaba
e Joomiraado e Almasihu muudum.»†

²⁷ Dum wo goonga, sabo ley ngalluure ndeen Hirudus e Pontiyu Pilaatu nanngunduri e Israa'ililankooobe e lenyi goddi faa kaba e Iisaa, golloowo maa ceniido mo cubidaa oon. ²⁸ Hono nii be ngolliri ko podinodaa baawde maa e muuyde maa fuu. ²⁹ Joonin Joomiraado, ndaar gidi‡ mabbe diin. Kokkaa golloobe maa waajoraade haala maa e cuusal manngal. ³⁰ Bangin baawde maa, ndannaa

† 4:26 Jabuura 2.1-2. ‡ 4:29 Maanaa gidaade wo hulbinirde e haalaaji.

nyawbe, ngadaa maandeeji kaayniidi e kaayeeffiji saabe Iisaa, golloowo maada ceniido oon.

³¹ Nde be tilinoo nyaagaade Laamdo ndeen, nokkuure do be kawriti doon dimmbii. Be fuu be kebbinaa Ruuhu Ceniido, iibe mbaajoo konngol Laamdo e cuusal.

No goondinbe been kawtiri huunde fuu

³² Jamaa goondinbe oon fuu wo bernde wootere, wo hakkillo wooto. Ko be njogii fuu be kawtu. Fay gooto mabbe wi'ataa fay huunde e jawdi muudum. ³³ Nulaabe been ina ceedoroo ummitagol Iisaa Joomiraado e baawde mawde. Moyfere mawnde ina woni e mabbe be fuu. ³⁴⁻³⁵ Fay gooto mabbe waasaay, sabo jogiibe gese e galleeji fuu ina connna, ina ngadda ceede deen to nulaabe. Ndeen mono e mabbe fuu ina hokkee ko haajaa.

³⁶ Ina woodi doon goddo bi'eteedo Yuusufi, mo nulaabe been coowirannoo Barnabas (dum na fiirta «Bii cellinoowo berde»). Wo o yuurudo e lenyol Lewi,[§] dimaado Kipirus. ³⁷ Imo woodunoo ngesa. O sonni nga, o waddi ceede deen to nulaabe been.

5

No Ananiyas e Safiira penirani Ruuhu Ceniido

¹ Gorko gomma bi'eteedo Ananiyas e deekum Safiira, kam'en du conni ngesa mubben. ² O suudi feccere ceede deen, tawi deekiiko oon ina anndi. O yaari ko heddii duum, o hokki nulaabe been. ³ Piyeer wi'i:

—Ananiyas, ko wadi de Seydaani heewi bernde maa faa penandaa Ruuhu Ceniido, cuududaa feccere coggu ngesa ngaan? ⁴ Wo aan e hoore maa jeynoo nga. Ko connudaa nga duum du, wo aan jeyi ceede deen. Ndelle ko wadi de

[§] 4:36 Yimbe lenyol Lewi ngonnoo ndaaranoobe golle dewal Laamdo gilla e jamaanu Muusaa.

anniyidaa wadude ni? Wanaa yimbe penandaa koy, wo Laamdo penandaa!

⁵ Nde Ananiyas nannoo haala kaan fu, saami, maayii. Dum laatanii nanbe dum been fuu kulol manngol.

⁶ Jokolbe ummii, ngatti mo e kasanke, ndonndii mo, njaltini yaasin, uwi mo.

⁷ Hono leeruuji tati caggal duum, deekiiko naati, tawi nanaay ko wadi duum. ⁸ Piyeer wi'i mo:

—Haalanam yalla wo dum jaati connudon ngesa moodon ngaan naa?

O wi'i:

—Ayyo, nii foti.

⁹ Ndeen Piyeer wi'i mo:

—Noy de aan e gora dewrudon faa ndaartindodon Ruuhu Joomiraado? Inan, uwoybe gora ina ngara, faa be njaare, aan du!

¹⁰ De wakkati gooto, kanko du, o saami yeeso Piyeer, wo o maaydo. Jokolbe been naati, tawi o maayii. Be ndonndii mo, be njaltini yaasin, be uwi mo dakkol goriiko. ¹¹ Kulol manngol nanngi kawrital goondinbe e nanbe dum fuu.

No nulaabe been ngolliri maandeeji kaayniidi e kaayefijji

¹² Nulaabe been ina ngada maandeeji kaayniidi e kaayefijji keewdi hakkunde yimbe. Tawi goondinbe been fuu ina kawrita ley danki Suleymaana kiin, be fuu be bernde wootere. ¹³ Yimbe heddiibe been, fay gooto e mubben suusaa hawtude e mabbe. Ammaa yimbe doon na teddina be. ¹⁴ Goondinbe Joomiraado been ina beydoro yimbe heewbe, worbe e rewbe. ¹⁵ Faa dum hewtini yimbe waddoyde nyawbe, ibe mburtina dum'en dow laabi, ibe mballina dum'en e dow leese e daage, faa nde Piyeer waroyi fu, dowki muudum meema yoga mabbe. ¹⁶ Yimbe heewbe yuuri e gure piiliide Urusaliima, ngaddi nyawbe e wondube e ginnaaji. Been fuu ndannaa.

No nulaabe been torrira

¹⁷ Ndeen, Almaami Mawdo e battaa'en muudum been, dum woni Saduki'en, keewi kiram. ¹⁸ Be nanngi nulaabe been, be ommbi dum'en ley kasu. ¹⁹ Ammaa e jemma oon, maleyka Joomiraado gooto omti dammbude kasu deen, wurtini be, wi'i:

²⁰ —Njehee ndarowee ley suudu dewal mawndu toon, mbaajodon yimbe haala nguurndam goongalajam dam fuu.

²¹ Nde be nannoo ko maleyka oon wi'i fu, be njehi, be naatowi suudu dewal mawndu nduun gilla fajiri, ibe njanngina.

Ndeen Almaami Mawdo oon e battaa'en muudum noddi waalde Saahiibe e mawbe Israa'iila fuu batu. Be njamiri nulaabe been ittoowe to kasu toon, ngaddee.

²² Ammaa nde doomoobe been njottinoo ndeen, tawaay be e ley kasu toon. Be njecii, be kaaltani waalde Saahiibe been, be mbi'i:

²³ —Min tawii kasu nguun ina uddii ina sokii, doomoobe been ina keddii yaasin ina kuccunduri e dammbude deen, ammaa nde min udditinnoo ndeen, min tawaay fay gooto ley toon.

²⁴ Nde mawdo doomoobe suudu dewal mawndu oon e hooreebe almaami'en been nannoo dum fu, be mbe-mmbaa, be kunngii faamude fuu ko dum waawi laataade.

²⁵ Ndeen goddo wari, humpiti be, wi'i:

—Inan, worbe be ommbunodon ley kasu been, ina ndarii ley suudu dewal mawndu, ina njanngina yimbe!

²⁶ Ndeen, mawdo doomoobe oon yaadi e doomoobe been, ngartiri nulaabe been. Ammaa be ngadiraay dum doole sabo ibe kula taa yimbe padfa be kaaye.

²⁷ Nde be ngartirnoo nulaabe been fu, be ndarni dum'en yeeso waalde Saahiibe ndeen. Almaami Mawdo oon yami be, ²⁸ wi'i:

—Min cappanii on sappannde sattunde, taa mbaajodon e innde gorko oon. De ndaaree ko ngadufon! On cankitii waaju moodon oon ley Urusaliima fuu. Katin du, odon njidi yowude dow amin wareede gorko oon.

²⁹ Piyeer e nulaabe been njaabii, mbi'i:

—Ina tilsi neddo downtanoo Laamdo, wanaa yimbe. ³⁰ Laamdo maamiraabe meeden iirtinii Iisaa mo tontufon e leggal de mardon dum oon. ³¹ Wo kanko Laamdo teddini faa toowni, de joyyiini mo gere nyaamo muudum. Laamdo wadi mo hooreejo, wadi mo kisinoowo faa o hokka Israa'iilankooɓe no tuubira, faa keɓa yaafaneede lutti muɓɓen. ³² Minen ngoni seedeɓe kabaaruuji diin. Ruuhu Ceniido mo Laamdo hokki dwtaniibe dum du na seedii dum.

³³ Nde waalde Saahiibe been nannoo dum ndeen, tikki sanne, anniyii warude ɓe. ³⁴ Ammaa ina woodi toon gorko jeyaado e waalde Farisa'en bi'eteedo Gamaliyel, janninoowo Tawreeta Muusaa, tedduɗo e yimbe fuu. Gorko oon ummii, darii hakkunde waalde Saahiibe ndeen, yamiri nulaabe been njaltinee seeda. ³⁵ Caggal duum, o wi'i ɓe:

—Israa'iilankooɓe, ndeenee ko'e mon e yimbe ɓe, e ko anniyidon wadude duum. ³⁶ Booyaay ko Tewdas ɓangunoo. Imo jogorinoo hoore makko won ko o laatii. Ko wadata yimbe keme nayo ina njokkunoo mo. O waraama, jokkunoobe mo been fuu cankitake, de dum fuu laatake bolum. ³⁷ Caggal makko, Yahuuda Galilinkeejo oon wariino wakkati limgal. Yimbe heewe njokki dum. Kam du halkaa, jokkuɓe dum been fuu cankitii. ³⁸ Joonin, mido haalana on: accee yimbe been, celon ɓe. Sabo si anniyaaji maɓɓe e golle maɓɓe to yimbe yuuri fu, dum fiirtoto. ³⁹ Ammaa si tawii to Laamdo dum yuuri du, on mbaawaa sakkaade dum. Kaybee, taa on kabu e Laamdo!

⁴⁰ Waalde Saahiibe ndeen jaɓi dabare makko. ʼBe nodditi nulaabe been, ʼbe piyi dum'en, ʼbe cappani dum'en taa kaala e dow innde Iisaa katin, ʼbe njoofi dum'en. ⁴¹ Nulaabe been ndilli yeeso waalde Saahiibe ndeen. ʼBe ceyii sabo Laamdo ndaardii ʼbe iɓe poti huyfineede saabe innde Iisaa. ⁴² Nyannde fuu ʼbe njoppaay waajaade e janninginde Kabaaru Lobbo haala Iisaa Almasiihu kaan ley suudu dewal mawndu e ley galleeji.

6

No worbe njeddo cubora faa mballa nulaabe

¹ E balde deen, tawi taalibaabe been ina beydoo heewude. Alhuudiyankooɓe haaloobe geresankooɓe mbuykani Alhuudiyankooɓe haaloobe ibraninkooɓe, mbi'i kam'en kaa, rewɓe muɓɓen ʼbe goriraabe muɓɓen maayi been njeddataake ko njeyi hebude e neema nyannde fuu. ² Nulaabe sappo e dido been noddi jamaa goondinɓe oon fuu, mbi'i:

—Min kaanaa yoppude konngol Laamdo faa min pecana yimɓe nyaamdu. ³ Sakiraabe, cubee hakkunde moodon worɓe njeddo anndiraaɓe ko woodi, heewɓe Ruuhu Ceniido e hakkillo, faa min kalfina dum'en gollal ngaal. ⁴ Minen kaa, accon min tinnoo e du'aare e waajaade konngol Laamdo.

⁵ Haala kaan weli goondinɓe been fuu. Ndeen ʼbe cubii Etiyen, gorko keewdo goondinal e Ruuhu Ceniido, kam e Filipu e Porokor e Nikanor e Timon e Parmena e Nikolas, jeyaado Antiyoki naatudo e diina Alhuudiyankooɓe oon. ⁶ ʼBe ngaddi subaabe been yeeso nulaabe. ʼBeen njowi juude muɓɓen e dow maɓɓe, ndu'anii ʼbe.

⁷ Konngol Laamdo ina yaaja yaade. Taalibaabe ina beydoo heewude sanne e ley Urusaliima. Almaami'en heewɓe ngoondini Iisaa.

No Etiyen nanngiraa

⁸ Etiyen, kebbinaado moyfere e baawde Laamdo oon, ina wada kaayefiiji e maandeeji kaayniidi mawdi hakkunde yimbe. ⁹ Ammaa yimbe wobbe ngari ndukidi e Etiyen. Been ngoni jeyaabe e waajordu wi'eteendu waajordu rimdinaabe. Ley mabbe ina woodi yuurube Sireene e Alesandiri e Silisi e Aasiya. ¹⁰ Ammaa be kunnngii jaalaade mo sabo imo haalda e mabbe hakkilantaaku e Ru-uhu. ¹¹ Ndeen be nyoyyi yimbe mbi'a nanii imo mbonkoo Muusaa e Laamdo. ¹² Nii be umminiri hakkillooji jamaa oon e mawbe been e jannginoobe Tawreeta been. Be ngari, be nanngi Etiyen, be njaari dum to waalde Saahiibe toon. ¹³ Be ngaddi seedebe fewreebe, ina mbi'a:

—Gorko o selataa wi'ude ko boni dow wuro seniingo ngo e Tawreeta Muusaa. ¹⁴ Min nanii imo wi'a Iisaa Nasaraatuujo oon liban suudu ndu, de waylita al'aadaaji di Muusaa yoppidi en diin.

¹⁵ Saahiibe joodiibe doon been fuu ndaari Etiyen faa woodi, nji'i yeeso makko ina wa'i hono yeeso maleyka ni.

7

Waaju Etiyen

¹ Ndeen Almaami Mawdo oon yami Etiyen:

—Yalla ko be mbi'i duum, wo noon worri naa?

² Etiyen jaabii, wi'i:

—Sakiraabe e baabiraabe, kettindanee kam! Laamdo jom teddeengal oon banganii maami en Ibrahiima nde wonnoo leydi Mesopotami, fadde muudum hodoyde Haran, ³ wi'i dum: «Eggu e leydi maa e lenyol maa, njahaa e leydi ndi kollanmaami ndiin.»* ⁴ Ndeen Ibrahiima dilli leydi Kaldiya, yehi hodowi Haran. Caggal maayde bammum, Laamdo eggini dum doon, waddi dum e leydi

* 7:3 Fudfoode 12.1.

ndi kodufon e muudum joonin ndi. ⁵ Laamdo hokkaay mo e leydi ndi tafon, fay taaɓannde. Ammaa aadake hokkude mo ndi, ndi laatoo halal makko, kanko e yuwdi makko, fay si taweede o walaa biddo tafon. ⁶ Inan ko Laamdo wi'i: «yuwdi maa feran joodowoo leydi njananndi, maree, torree duubi keme nay. ⁷ Ammaa leydi marundi be ndiin, mi jukkoto ndi. Caggal duum, be njaltan leydi ndiin, be teddina kam e nokku oodo.»[†] Wo noon Laamdo wi'i. ⁸ Ndeen Laamdo habbidi e Ibrahiima amaana. Taadagol laatii maande amaana oon. Hono noon, ko Ibrahiima hebi Isiyaaka duum, taadi dum nde wadunoo balde jee-tati. Hono noon Isiyaaka taadiri Yaakuuba. Hono noon Yaakuuba du wadiri bibbe muudum sappo e dido, laatii be maamiraabe lenyi meeden sappo e didi.

⁹ Maamiraabe been kaasidii Yuusufi, conni dum Misira. Ammaa Laamdo ina wondi e makko, ¹⁰ hisini mo e tor-raaji di o torraa fuu, hokki mo moyyere e hakkilantaaku yeeso Fira'awna kaananke Misira oon. Oon wadi mo dawranoowo galle muudum e Misira fuu. ¹¹ Ndeen rafo wadi ley Misira e Kanaana fuu. Billaare mawni faa maamiraabe meeden kunngii nyaamdu. ¹² Nde Yaakuuba nannoo nyaamri ina woni ley Misira ndeen, neli toon maamiraabe meeden. Be njehi, be ngarti. ¹³ Nde be njeccinoo Misira didaɓerde fu, Yuusufi anndintinii saki-raabe muudum been hoore mum. Suudu baaba Yuusufi du ɓangani Fira'awna. ¹⁴ Ndeen Yuusufi neli noddanee bammum Yaakuuba e koreeji muudum fuu. Wo be yimbe capande njeddo e njoyo. ¹⁵ Yaakuuba nootowii Yuusufi Misira. O maayi toon, kanko e maamiraabe meeden been. ¹⁶ Be njaaraa Sikem, be uwaa e saabeere nde Ibrahiima soorunoo e bibbe Hamor buudi cardi to Sikem toon.

¹⁷ Nde amaana mo Laamdo wadannoo Ibrahiima badi-noo yottaade ndeen, Ibraninkooɓe keewi ley Misira.

[†] 7:7 Fudfoode 15.13-14.

18 Wakkati oon, kaananke goddo mo anndaano Yuusufi laamii Misira. 19 Kaananke oon hiili lenyol meeden, torri maamiraabe meeden faa tilsinani be be njoppa cukaloy maβbe faa maaya. 20 Ley wakkati oon, Muusaa rimaa, wo korsudo Laamdo. O muyninaa lebbi tati ley galle baabiiko. 21 Nde o yoppanoo ndeen, bii Fira'awna debbo hooyi mo, jogorii mo biyum. 22 Hono noon Muusaa janngiri anndal Misirankooβe fuu, o laatii barkinaado e haalaaji e golle fuu.

23 Nde Muusaa hebunoo duubi capande nay ndeen, muuyi wallude sakiraabe muudum bibbe Israa'iila. 24 O yi'i Misiranke ina toonyoo gooto maβbe. O yomnitanii neddo makko oon ko toonyaa duum, o fiyi Misiranke oon, o wari dum. 25 Imo sikka sakiraabe makko been paaman Laamdo ina hisinira dum'en e makko, de be paamaay. 26 Jaango majjum o tawdi dido maβbe ina kaba. O tefi rewrintinde be, o wi'i: «Yigiraabe am, onon, on sakiraabe! Dume wadi de odon kaba?» 27 Ndeen toonyiido gondo muudum oon dunyi mo, wi'i: «Moy wadi ma hooreejo naa carotoodo amin? 28 Dum le a jidudo warude kam no mbardunodaa Misiranke oon keernan naa?»‡ 29 Muusaa doggi saabe konngol ngool, de laatowii janano ley leydi Madiyan. O hebi toon bibbe worbe dido.

30 Nde o hibbinnoo toon duubi capande nay ndeen, maleyka bangi e makko e ley demle yiite e wuumoore hubboore, ley ladde dakkol waamnde wi'eteende Sinayi. 31 Nde Muusaa yi'unoo dum ndeen, dum haaynii dum. Imo battitoo faa o ndaara, de daande Joomiraado wi'i: 32 «Miin woni Laamdo maamiraabe maada, Ibrahiima e Isiyaaka e Yaakuuba.» De Muusaa na diwna, suusaa ndaarude toon katin. 33 Joomiraado wi'i mo: «Borta pade maa, sabo nokkuure do ndaridaa doon wo seniinde. 34 Mi

‡ 7:28 Wurtagol 2.11-14.

yi'ii torra kewtiido yimbe am been to Misira, mi nanii uumaali mabbe. Mi jippake faa mi billita be. Joonin le, war, mi nule Misira.»§

³⁵ Muusaa mo be calanii de be mbi'i: «Moy wadi ma hooreejo naa carotoodo?», wo oon Laamdo nuli. Laamdo wadi dum hooreejo e kisinoowo, wadi dum e junngo maleyka bangannoodo dum e ley wuumoore oon.

³⁶ Kanko wurtini be, o wadi kaayeeffiji e maandeeji kaayniidi ley leydi Misira e ley maayo Maaliya e ley ladde duubi capande nay. ³⁷ Oon woni Muusaa biido bibbe Israa'iila: «Laamdo nuldun on annabaajo hono am, sakiike moodon.» ³⁸ Nde be kawritinnoo ley ladde ndeen, wo kanko wondi e maleyka kaaldunoodo e makko to waamnde wi'eteende Sinayi. Kanko laatii jottinoowo dum fuu to maamiraaabe meeden. Wo kanko hebi haalaaji buurnooji faa o hokka en.

³⁹ Ammaa maamiraaabe meeden njabaay dwtanaade mo. Be calanii mo, hakkillooji mabbe pornyii Misira. ⁴⁰ Be mbi'i Haaruuna: «Wadan en tooruuji ardotoodi en, sabo en anndaa ko hewtii Muusaa jaltinnoodo en leydi Misira oon.»* ⁴¹ Ley balde deen, be tafi tooru nanndundu hono ga'el. Be ngadani ndu kirsamaari, ibe ngada weltaare saabe golle juude mabbe. ⁴² Ndeen Laamdo tottitii be, yoppiri be rewude koode kammu, hono no winndiraa e dewtere annabaabe:
«Hey lenyol Israa'iila!

Duubi capande nay di ngadudon ley ladde diin,
on ngadanii kam sadakaaji e kirsamaaji naa?

⁴³ On ngadaay. On ndonndake hukum do tooru moodon
Molok resaa,
kam e tooru ndu ngadudon hoodere mon wi'eteende
Refan,

§ 7:34 Wurtagol 3.1-10. * 7:40 Wurtagol 32.1.

nate de moyyindon faa kujidanon dum'en!
 Dum wadi de mido eggina on,
 faa njaaredon caggal Baabiila.»†

⁴⁴ Etiyen beydi katin:

—Maamiraabe meeden been ina njoginoo hukum seedaaku ley ladde. Hukum oon moyyíniraama hono no Laamdo tindiniri Muusaa, e sifa mo o holli dum. ⁴⁵ Maamiraabe meeden ndoni hukum oon. Be eggidi e makko wakkati mo Yoosuwa ardinoo be. Be nanni dum leydi ndi be teeti e lenyi di Laamdo riiwi diin. Dum worri noon faa jamaanu Daawda. ⁴⁶ Daawda hebi moyyere Laamdo, o nyaagii dum faa yardoo o nyibana Laamdo Yaakuuba joonnde. ⁴⁷ De wo Suleymana, kam nyibi suudu nduun. ⁴⁸ Ammaa Laamdo Toowdo oon joodataako e cuudi di yimbe nyibi, hono no annabaajo wi'iri:

⁴⁹ «Joomiraado wi'i:

Kammu wo joodorgal am,
 leydi woni to koyde am njaabata.
 Suudu nduye nyibanton kam?
 E nokku oye powtintoomi?

⁵⁰ Wanaa miin tagiri kulle deen fuu baawde am naa?»‡

⁵¹ Etiyen beydi katin, wi'i:

—Onon sattube, yoorbe berde, faadinkiniibe! Abada on celaay salanaade Ruuhu Ceniido! On laatake hono maamiraabe moodon been ni. ⁵² Moy woni annabaajo mo maamiraabe moodon torraay? Be mbarii haalannoobe haala garol Ponnditiido. Joonin onon e ko'e moodon du, on njambake Ponnditiido oon, on mbarii dum. ⁵³ On kebii Tawreeta Muusaa mo maleyka'en njippini de on njokkaay dum.

No Etiyen wardaa e kaayê

† 7:43 Amos 5.25-27. ‡ 7:50 Esaaya 66.1-2.

⁵⁴ Nde Saahiiɓe ɓeen nannoo haalaaji diin fu, ɓe tikkani mo sanne sanne faa iɓe nyeryundura nyiiye mabbe. ⁵⁵ Ammaa kanko kebbinaado Ruuhu Ceniido oon, o tiggittii kammu, o yi'i manngu Laamɗo, o yi'i Iisaa ina darii gere nyaamo Laamɗo. ⁵⁶ O wi'i:

—Ndaaree! Midɗo yi'a kammu ina uddittii, Bii Nedɗo ina darii gere nyaamo Laamɗo!

⁵⁷ Be mbulli semmbe, ɓe cukki noppi mabbe, ɓe fuu ɓe ngurbitanii mo. ⁵⁸ Be mburtini mo ngalluure ndeen, ɓe limni mo kaaye. Seedeɓe ɓeen ɓortii saayaaji muɓɓen dowuuji, mballini ɗakkol koyɗe jokolle bi'eteedo Sool.

⁵⁹ Wakkati mo ɓe limnata Etiyen kaaye oon, du'ii, wi'i:

—Iisaa Joomiraado, inan yonki am, jaɓu ki!

⁶⁰ Ndeen, o hofii, o feekii faa toowi, o wi'i:

—Joomiraado, taa rewta ɓe e hakke o!

Nde o haalnoo dum ndeen, o maayi.

8

¹ Sool ina yardii ko ɓe mbari Etiyen duum.

Nyalooma oon, torra mawɗo hewtii kawrital goonɗinɓe wonɓe Urusaliima toon. Be fuu ɓe cankitii ley leyɗe Yahuudiya e Samariya, si wanaa nulaabe ɓeen. ² Worɓe hulɓe Laamɗo uwi Etiyen, mboyi dum bojji keewɗi. ³ Sool kaa yehi na halka kawrital goonɗinɓe ngaal. Imo naata cuudi, imo nannga worɓe e rewɓe, imo daasa dum'en, imo uddowa dum'en ley kasu. ⁴ Ammaa sankitiiɓe ɓeen naati e yiilaade ina mbaajoo Kabaaru Lobbo.

No Filipu waajorii Kabaaru Lobbo ley leydi Samariya

⁵ Filipu du yehi ngalluure wonnde ley leydi Samariya, ina waajoo yimɓe kabaaru Almasiihu. ⁶ Yimɓe toon heewɓe nani kabaaru maandeeji kaayniidii di Filipu wadi, woodi nji'i dum du. Ndelle ɓe kettindii waaju makko faa woodi. ⁷ Wondube e ginnaaji heewɓe, ginnaaji diin njaltiri

bullaali mawdi. Heewbe be balli muɓben mbaati ndadi, kam'en e bonnguube. ⁸ Dum laatanii ngalluure ndeen seyo manngo.

⁹ Gorko bi'eteedo Simon ina wonnoo ley ngalluure ndeen. Imo gollannoo ndaggadaaku, imo haayninoo Samariyankoobe sanne, imo wiitoo wo o neddo mawdo. ¹⁰ Yimbe been fuu ina njabani mo, gilla suka faa mawdo. Be mbi'i:

—Gorko o jogii baawde Laamdo bi'eteede «Baawde mawde».

¹¹ Be njokkii mo ko booyi sabo imo haayninoo be e dabare makko. ¹² Ammaa nde Filipu waajinoo be Kabaaru Lobbo haala laamu Laamdo e haala Iisaa Almasiihu ndeen, be ngoondini. Worbe e rewbe du lootaa lootagal batisima*. ¹³ Simon e hoore muudum goondini, kam du. Nde o batisaa ndeen, o takkunduri e Filipu. O yi'i maandeeji kaayniidi e kaayefiiji mawdi gadaadi diin, de dum haayinii mo.

¹⁴ Nulaabe wonbe Urusaliima been nani Samariyankoobe ngoondinii konngol Laamdo. Be nuldi dum'en Piyeer e Yuhanna. ¹⁵ Nde been njottinoo ndeen, ndu'anii be faa be keba Ruuhu Ceniido, ¹⁶ sabo Ruuhu Ceniido jippaaki e dow fay gooto mabbe tafon. Wo dow innde Iisaa Joomiraado oon tan be mbatisiraa. ¹⁷ Ndeen Piyeer e Yuhanna njowi juude muɓben dow mabbe de be kebi Ruuhu Ceniido.

¹⁸ Nde Simon yi'unoo Piyeer e Yuhanna ina njowi juude muɓben dow mabbe ina kokka be Ruuhu Ceniido ndeen, inndani be ceede, ¹⁹ wi'i:

—Kokkee kam miin du baawde de faa mo njowumi juude am e dow muudum fuu heba Ruuhu Ceniido.

²⁰ Ndeen Piyeer jaabii mo, wi'i:

* 8:12 Do wi'ete lootagal batisima dow haala batisima, lootagal tuubu maa mutineede du na wi'ee.

—Wo Laamdo halke, aan e cardi maa, sabo a miilii dokkal Laamdo na hebiree ceede! ²¹ A walaa ngedu ley golle amin, dum walanaa ma, sabo bernde maa fonnditaaki to Laamdo. ²² Tuubu, wurta e bonanda maa oon, nyaagodaa Joomiraado yalla imo yaafe e anniya maa bondo oon. ²³ Sabo mi yi'ii ma a kaadudo bernde, hakke maa habbii ma.

²⁴ Simon jaabii, wi'i:

—Nyaaganee kam Joomiraado taa fay huunde e ko mbiidon duum hewtoo kam.

²⁵ Woodi, Piyeer e Yuhanna ceedanii Almasiihu, mbaajii konngol Joomiraado toon. Caggal duum, be njeccii Urusaliima. Dow laawol ngool du, iBe mbaajoo Kabaaru Lobbo oon e gure Samariya keewde.

No Filipu batisiri howruujo kaananke Etiyopi

²⁶ Maleyka Joomiraado wi'i Filipu:

—Umma, yaaru hordoore, kooyaa laawol jeewniingol yuuroowol Urusaliima ina fonndii Gaaja ngool.

²⁷ O ummii, o yehi. O hawri e gorko Etiyopiyanke. Gorko oon wo howruujo Kandasa. Maanaa Kandasa wo «laamiido debbo Etiyopi». Wo o coortaado, kayboowo beembal jawdi kaananke debbo oon. Tawi o yehiino Urusaliima sujidande Laamdo. ²⁸ Ko o wartata duum, imo joodii e dow torkooru makko puccu, imo jangga ley dewtere annabi Esaaya. ²⁹ Ruuhu wi'i Filipu:

—Batta, samnda torkooru nduun.

³⁰ Filipu doggi hewti ndu, nani imo jangga dewtere annabi Esaaya, de wi'i mo:

—Ndelle ada faama ko njanngataa duum naa?

³¹ Gorko oon jaabii, wi'i:

—Noy paamirammi si fay gooto fiirtanaay kam?

O nyaagii Filipu yeeŋa joododoo e makko. ³² Inan aayaaje de o janggi ley dewtere ndeen:

«O yaaraama hono mbaalu kirsoyteengu ni.
No baalel deyyinortoo yeeso kesoowo leebi muudum
ni,

hono noon o muɓɓiri hunnduko makko.

³³ Be leeyinii mo, be carii mo sariya bondo.

Moy waawi fillaade filla yuwdi makko?

Sabo be ittii yonki makko ley adunaaru ga.»[†]

³⁴ Howruujo oon wi'i Filipu:

—Midó ñaare, haalanam dow moy annabaajo oon
haalata haala ka. Wo dow hoore muudum naa wo goddo?

³⁵ Ndeen Filipu fuddi haalude dow aayaaje deen, de
waajii mo Kabaaru Lobbo haala Iisaa. ³⁶ Ibe njokki laawol
maɓɓe ngool faa be nji'i ndiyam. Howruujo oon wi'i:

—Inan ndiyam! Dume hadata kam looteede lootagal
batisima? ³⁷ [Filipu wi'i:

—Si tawii ada goondini e bernde laabunde fu, walaa ko
hadete batiseede. O jaabii, o wi'i:

—Midó goondini Iisaa Almasiihu woni Bii Laamdo.][‡]

³⁸ O yamiri torkooru nduun daroo. Be dido fuu be
njippii, be naati ndiyam daam. Filipu looti mo lootagal
batisima. ³⁹ Nde be mburtinoo ndiyam dam ndeen,
Ruuhu Joomiraado hooyi Filipu. Howruujo oon yiitaay mo
katin, jokki laawol muudum, ina seyii. ⁴⁰ Filipu tawowaa
Ajootus.[§] Gilla doon faa Kaysariya, wuro fuu ngo o wari e
muudum, o waajoto Kabaaru Lobbo.

9

No Sool tuubiri

¹ Sool ina heddi na haala haalaaji kulbiniidi dow
taalibaabe Joomiraado been, na wi'a o waran dum'en.
O yehi to Almaami Mawdo. ² O ñaarii dum derewol

[†] 8:33 Esaaya 53.7-8. [‡] 8:37 E dereeji 6ooydi, goddi ngalaa aaya 37.

[§] 8:40 E amaana kiidó wuro Ajootuswi'etaakenaa Asdot.

yamiroore nannoore mo cuudi Alhuudiyankoobe baajordi gondi Damas. Hono nii, si o tawii toon yimbe jokkuba laawol Iisaa, gorko e debbo fuu, o nannga dum'en, o habba, o yaara Urusaliima. ³ Nde o yahunoo faa o battitii Damas ndeen, wakkati gooto annoora yuuri dow kammu fiilii mo. ⁴ O saami e leydi, o nani daande ina wi'a mo:

—Sool, Sool, ko wadi de ada torra kam?

⁵ Sool yami:

—Aan wo a moy, joomam?

Nde o yamunoo dum fu, jaabu wari e makko:

—Miin, wo mi Iisaa mo torrataa oon. ⁶ Umma naatu e ley ngalluure ndeen. Be kaalante ko tilsi ngadaa.

⁷ Worbe wondube e makko been nani daande ndeen ammaa nji'aay fay gooto. Be ndarii, be mbemmbaa faa be muumdi. ⁸ Sool ummii e leydi, ina feerti gite muudum ammaa yi'ataa fay huunde. Ndeen o dowaa, o nannaa Damas. ⁹ O wadi balde tati o bumdo. O nyaamaay, o yaraay.

¹⁰ Ley Damas doon ina woodi taalibaajo bi'eteedo Ananiyas. E ley holleede, Joomiraado noddi dum, wi'i:

—Ananiyas!

O jaabii, o wi'i:

—Naam, Joomiraado.

¹¹ Joomiraado wi'i mo:

—Umma rewu laawol bi'eteengol Dartiingol, naataa galle Yahuuda, pilodaa gorko bi'eteedo Sool, jeyaado Tarsus, sabo joonin imo wada du'aare. ¹² O yi'i e ley holleede gorko bi'eteedo Ananiyas ina naata, ina yowa juude muudum e makko faa o wumta.

¹³ Ananiyas jaabii, wi'i:

—Joomiraado, mi narii yimbe heewbe haala gorko o e torraaji keewdi di o wadi seniibe maa wonbe Urusaliima.

¹⁴ O wardii do e yamiroore hooreebe almaami'en, faa o habba noddooe innde maa fuu.

¹⁵ Ammaa Joomiraado wi'i mo:

—Yahu wadoy no mbiimi ni, sabo mi subake gorko o faa o gollana kam. O anndina lenyi e kaanankooɓe e biɓɓe Israa'iila du innde am. ¹⁶ Mi hollan mo na tilsi o torree torraaji keewɗi saabe am.

¹⁷ Ndeen, Ananiyas yehi, naatowi suudu nduun, yowi juude muudum e makko, wi'i:

—Sakiike am Sool, Joomiraado meeden Iisaa ɓangan-noodo ma e laawol nde ngarannodaa oon, nului kam faa mbumtaa, keewaa Ruuhu Ceniido.

¹⁸ Wakkati oon fu, huunde wa'unde hono kobolaaje nii hobbitii e gite Sool. O wumti, o ummii, de o lootaa lootagal batisima. ¹⁹ O nyaami, de semmbe makko warti. O heddodii e taalibaabe wonɓe Damas been balde seeda.

No Sool waajorii kabaaru Iisaa ley Damas

²⁰ Wakkati oon fu, Sool fuddi waajaade ley cuudi baajordi. Imo wi'a Iisaa jaati woni 'Bii Laamɗo. ²¹ Dum haaynii hettindaniibe mo been fuu, mbi'i:

—Wanaa kanko wonnoo torrannoodo goondinɓe Iisaa wonɓe ley Urusaliima oon naa? Wanaa faa o haɓɓa goondinɓe o yaara dum'en to hooreebe almaami'en waddi mo do naa?

²² De Sool ina heddi na beydoro semmbe e ley waaju muudum oon, faa dum jiiɓi Alhuudiyankooɓe wonɓe Damas been fuu. O laabinani ɓe Iisaa woni Almasiihu oon.

²³ Balde njehi, ngarti, Alhuudiyankooɓe ndawridi faa mbara Sool. ²⁴ Sool humpitii dabare maɓɓe ndeen. Yimɓe ina kayba dammbude ngalluure ndeen jemma e nyalooma fuu, faa ɓe keɓa no ɓe mbarda mo. ²⁵ Jemma gooto taalibaabe makko kooyi mo, ngatti mo e hanndeere, kabbi ɓoggol, njaltiniri mo kokuwol piilingol ngalluure ngool.

No taalibaabe wonɓe Urusaliima kebiri hoolaade Sool

²⁶ Nde Sool warnoo Urusaliima ndeen, muuyi hawritinde e taalibaabe Iisaa been. Ammaa be fuu ibe kula mo, be koolaaki yalla o laatake taalibbo Iisaa goonga goonga. ²⁷ Ndeen Barnabas yaari mo to nulaabe been, haalani dum'en no o yiiri Joomiraado ina haalda e makko e laawol ngool, e no o waajorii haala Iisaa e cuusal ley Damas toon. ²⁸ Caggal duum, Sool wondi e mabbe, ina naata ina wurtoo ley galleeji mabbe Urusaliima, ina waajoroo haala Joomiraado e cuusal. ²⁹ Imo haalda e Alhuudiyankoobe haalannoobe geresankoore been, imo yeddundura e mabbe, de kambe kaa ibe piloo warude mo. ³⁰ Nde sakiraaabe makko goondinbe been annditinnoo dum ndeen, njaari Sool Kaysariya. Caggal duum, be neli mo Tarsus.

³¹ Ndeen kawrital goondinbe ngaal hebi jam ley Yahu-udiya e Galili, kam e Samariya fuu. Ngal beydi semmbe, ngal yehi yeeso e kulol Joomiraado, ngal beydii heewude saabe ballal Ruuhu Ceniido.

No Piyeer danniri yimbe ley Lidda e Joffe

³² Piyeer ina yiiloo e ley leydi ndiin fuu. O jippanii seniibe wonbe Lidda been du. ³³ O tawi toon gorko nyawdo mo banndu muudum fuu waati, bi'eteedo Eneya. O wadii duubi jeetati imo waalii. ³⁴ Piyeer wi'i mo:

—Eneya, Iisaa Almasiihu dannii ma! Umma, moyyin daddo maa!

Wakkati oon pay, o ummii. ³⁵ Wonbe Lidda e ngenndi Saron fuu nji'i mo, de tuubani Joomiraado.

³⁶ Ley wuro Joffe ina woodi taalibaajo debbo bi'eteedo Tabita (maanaa majjum woni «Lewla»). Dum woni Dorkas e geresankoore. Imo golla golleeji lobbi, imo wadana talkaabe moyyere. ³⁷ E balde deen o nyawi, o maayi. O lootaa, de o wallinaa ley suudu sooro tafon. ³⁸ Wuro Joffe ngoon wodfunduraa e Lidda, woodi du, taalibaabe

been nani Piyeer ina woni to Lidda toon. Ndelle ɓe neli worbe dido njaaroo mo o yottoo dum'en law. ³⁹ Piyeer ummii, yaadi e maɓɓe. Nde ɓe njottinoo ndeen, ɓe njaari mo ley suudu sooro toon. Rewɓe talka'en ɓe goriraabe muɓɓen maayi been fuu battii dum ina mboya, ina kolla dum saayaaji e kaddule godde de Dorkas nyo'unoo nde wondunoo e muɓɓen ndeen. ⁴⁰ Piyeer wurtini yimbe been fuu, hofii, ina du'oo. Caggal duum, hucciti e maaydo oon, wi'i:

—Tabita, umma!

Ndeen Tabita feerti gite muudum, yi'i Piyeer, ummii joodii. ⁴¹ Piyeer nanngi junngo makko, ummini mo. Caggal duum, o noddi seniibe been e rewɓe talkaabe been, o holli dum'en Tabita wo buurdo. ⁴² Dum nanaama e ley Joffe fuu, heewɓe ngoondini Joomiraado. ⁴³ Piyeer booyti Joffe balde keewde to ceeloowo guri bi'eteedo Simon.

10

No Piyeer noddiraa to suudu Korneliyus

¹ Ley Kaysariya ina woodi gorko bi'eteedo Korneliyus. O mawdo fedde sordaasi'en wi'eteende «fedde Italiyankooɓe». ² O tinniido e diina, kanko e koreji makko fuu ɓe hulɓe Laamdo. Imo sakkana Alhuudiyankooɓe sadakaaji keewdi, imo wada du'aare to Laamdo wakkati fuu. ³ Nyannde gomma wakkati yamnde tati, o yi'i e ley holleede maleyka ina naata suudu makko. Maleyka oon ina wi'a mo:

—Korneliyus!

⁴ O ndaari dum faa woodi, o huli, o wi'i dum:

—Joomam, dume?

Maleyka oon wi'i mo:

—Du'aawuuji maa e sadakaaji di ngadandaa talkaabe diin ina mbeli Laamdo. Laamdo yeggitaay ma. ⁵ Nulu

joonin worbe to wuro Joffe, faa noddowa Simon, bi'eteedo Piyeer. ⁶ Imo jippii to ceeloowo guri bi'eteedo Simon, mo suudu muudum hetti e maayo manngo.

⁷ Nde maleyka kaaldannoodo e makko oon dillunoo ndeen, o noddi golloobe makko dido e sordaasi gooto kuldo Laamdo jeyaado e howruube makko. ⁸ O haalani be ko maleyka oon wi'i duum fuu, o neli be Joffe.

⁹ Jaango majjum, ibe ngoni e laawol. Nde worbe tato been battinoo wuro ngoon ndeen, Piyeer yeenji dow suudu do weeri doon wakkati hakkunde naange faa wada du'aare. ¹⁰ O yolbii sanne, imo yidi nyaamude. Nde be moyyinanta o nyaamdu ndeen, Laamdo holli mo. ¹¹ O yi'i kammu udditii, de huunde wa'unde hono disaare mawnde ina jippinee e leydi. Cobbuli muudum nay fuu ina kabbaa. ¹² Sii daabaaji fuu di koyde nay, e kulle laddooje, kam e sii pooli fuu ina ngoni e mayre. ¹³ Daande wi'i mo:

—Piyeer, umma, hirsu, nyaam!

¹⁴ Piyeer wi'i:

—A'aa, abada Joomiraado! Abada mi nyaamaay ko harmi naa ko tuuni.

¹⁵ Daande ndeen wi'i mo katin:

—Taa harmin ko Laamdo laabini.

¹⁶ Dum wadi noon kile tati. Ndeen disaare ndeen yeentinaa dow kammu.

¹⁷ Piyeer ina wemmbii dow ko hollaa duum, ko dum fiirtata. Tawi worbe be Korneliyus nelunoo been, yamiino galle Simon, de joonin be ngari. Be ndarii e dammbugal.

¹⁸ Be noddi, be yami yalla Simon bi'eteedo Piyeer doon jippii. ¹⁹ Piyeer ina heddii na miiloo dow ko yi'i duum, faa Ruuhu wi'i dum:

—Worbe tato ina pile. ²⁰ Umma, jippa, njaadaa e maabbe tawa a sikkitiraay, sabo miin nuli be.

²¹ Piyeer jippii, wi'i worbe been:

—Inani kam, miin woni mo pilotodfon oon. Dume waddi on?

²² Be njaabii, be mbi'i:

—Korneliyus mawdo sordaasi'en neli min. O gorko dartiido, kuldo Laamdo, mo lenyol Alhuudiyankoobe fuu seedanii moyyere. Maleyka ceniido yamirii mo min nodde, ngaraa suudu makko, faa o nana waaju maada.

²³ Piyeer silmini be, weerni be jemma oon.

Jaango majjum, o ummii, o dillidi e mabbe. Sakiraaabe wobbe jeyaabe Joffe njaadi e makko. ²⁴ Jaango majjum katin be njottii ngalluure Kaysariya. Korneliyus ina hedinoo be, noddi sakiraaabe muudum e yigiraaabe muudum badiibe. ²⁵ Nde Piyeer naatannoo ndeen, Korneliyus jabbii dum, sujidani dum. ²⁶ De Piyeer ummini mo, wi'i:

—Umma, sabo miin du mi neddo tan.

²⁷ Piyeer ina haalda e makko, faa be naati suudu nduun, tawi toon yimbe heewbe ina kawriti. ²⁸ O wi'i be:

—Odon anndi daganaaki Alhuudiyanke jokkundura e mo wanaa Alhuudiyanke, naa weerande dum. Ammaa Laamdo hollii kam taa mi ndaarda fay gooto karmudo naa tuundo. ²⁹ Dum wadi nde nelandon kam ndeen, mi warii, mi salaaki. Dum le, kaalanee kam, saabe dume noddirdon kam?

³⁰ Korneliyus jaabii, wi'i:

—Hannden woni balde nay, mido wada du'aare ley suudu am e wakkati hono o, yamnde tati ni, faa gorko mo kaddule jalbooje wari, darii yeeso am, ³¹ wi'i: «Korneliyus, Laamdo jaabanake ma du'aawuuji maa e sadakaaji maa. ³² Joonin, nulu e wuro wi'eteengo Joffe, noddanadaa Simon, bi'eteedo Piyeer. Imo jippii to ceeloowo guri bi'eteedo Simon, mo suudu muudum hetti e maayo mango.» ³³ Dum wadi de nelumi noddowedaa wakkati oon. A gaynii ko ngardaa duum. Joonin min fuu inani min

yeeso Laamdo faa min kettindoo ko Joomiraado yamiri ma mbaajodaa min fuu.

³⁴ Ndeen Piyeer fuddi haalude, wi'i:

—Joonin mi yi'ii goonga jaati Laamdo burdintaa yimbe. ³⁵ Neddo kuloowo mo, gadoowo ko fonnditii, o jaban dum ko lenyol muudum laatii fuu. ³⁶ Odon anndi konngol ngol Laamdo nuldi biɓɓe Israa'iila ngool. Konngol lobbol ngool na holla jam na hebiree saabe Iisaa Almasiihu, kam woni Joomiraado yimbe fuu. ³⁷ Odon anndi kabaaru o huubii leydi Yahuudiya fuu. Dum fuddii gilla Galili, caggal ko Yaayaa waajii yimbe loote batisima. ³⁸ Odon anndi no Laamdo suborii Iisaa Nasaraatuujo oon, no jippiniri e muudum Ruuhu Ceniido e baawde. Odon anndi no Iisaa yiilorii e nokkuuje fuu ina golla golleeji lobbii, ina danna ɓe Ibiliisa jaalii na torra fuu, sabo Laamdo ina wondi e muudum. ³⁹ Minen, min seedeɓe ko o golli Yahuudiya e ko o golli Urusaliima fuu. ɓe bili o e leggal palaangal, ɓe mbari mo. ⁴⁰ Ammaa Laamdo iirtinii mo nyannde tataberde, de ɓangini mo hakkunde amin. ⁴¹ Kaa wanaa yimbe fuu o ɓangani. O ɓanganii seedeɓe ɓe Laamdo artii subaade been, minen nyaamduɓe e makko de njardi e makko caggal iirtagol makko been. ⁴² O yamirii min mbaajoo yimbe, min ceedoo kanko woni mo Laamdo wadi carotoodo wuurɓe e maayɓe. ⁴³ Kanko du woni mo annabaabe fuu ceedanii, mbi'i goondindo mo fuu heban yaafaneede hakkeji muudum saabe innde makko.

⁴⁴ Wakkati Piyeer waajotoo waaju oon ndeen, Ruuhu Ceniido jippii e hettindiibe been fuu. ⁴⁵ Alhuudiyankoobe goondinbe wardunoobe e Piyeer been fuu dum haayinii dum'en, no dokkal Ruuhu Ceniido ngaal saakorii e yimbe ɓe nganaa Alhuudiyankoobe ni. ⁴⁶ Sabo ibe nana yimbe been ina kaala e demle janane, na njetta Laamdo. Ndeen, Piyeer jaabii, wi'i:

⁴⁷ —Yimbe been kebii Ruuhu Ceniido hono no meeden ni. Moy waawi hadude be looteede lootagal batisima?

⁴⁸ O yamiri be mbatisiree e innde lisaa Almasiihu. Caggal duum, be nyaagii mo o wonda e mabbe balde seeda.

11

No Piyeer jaaborii kawrital goondinbe gonngal Urusaliima

¹ Nulaabe e sakiraabe wonbe Yahuudiya been nani yimbe be nganaa Alhuudiyankoobe du kebii konngol Laamdo. ² Nde Piyeer yeentunoo Urusaliima fu, goondinbe tilsinbe taadagol been peli dum, ³ mbi'i:

—A jippanake yimbe be taadaaki, a nyaamdii e mubben!

⁴ Ndeen Piyeer haalani be ko wadi duum gilla e fuddoode faa e timmoode, wi'i:

⁵ —Wuro Joffe ngonnoomi, mido du'oo faa nji'umi e ley holleede huunde banganii kam. Huunde wa'unde hono disaare mawnde nde cobbuli muudum nay fuu kabbaa, ina jippinee yuuwde e kammu warde to am. ⁶ Taykiimi nde faa woodi, nji'umi daabaaji fuu di koyde nay, e kulle ladde e ladooje e sii pooli fuu. ⁷ Nanumi daande ina wi'a kam: «Piyeer, umma, hirsu, nyaam!» ⁸ Mbiimi: «A'aa, abada Joomiraado! Abada mi nyaamaay ko harmi naa ko tuuni.»

⁹ Daande dow kammu ndeen jaabitii kam katin, wi'i: «Taa harmin ko Laamdo laabini.» ¹⁰ Dum wadi noon kile tati. Caggal duum, kulle deen fuu yeentinaa dow kammu. ¹¹ De wakkati oon pay, worbe tato nulaabe to am yuurube Kaysariya ngari to suudu do min ngonnoo doon. ¹² Ruuhu Ceniido wi'i kam mi yaada e mabbe taa mi sikkitira fay huunde. Sakiraabe njeegomo bee do njaadi e am, de min naaddi suudu Korneliyus. ¹³ O haalani min no o yiiri maleyka ina darii ley suudu makko ina wi'a mo: «Nulu e wuro wi'eteengo Joffe noddanedaa Simon bi'eteedo Piyeer. ¹⁴ O haalante haalaaji kisinoowo ma, aan e koreeji maa fuu.»

¹⁵ Nde puɗɗumi haalude ndeen, Ruuhu Ceniido jippii e mabbe hono no jipporinoo e meeden arande ni. ¹⁶ Ndeen, miccitiimi konngol ngol Joomiraado wi'unoo: «Yaayaa batisirannoo ndiyam, ammaa onon, on mbatisirte Ruuhu Ceniido.» ¹⁷ Si Laamdo fonndii en e mabbe, hokkii be ko hokkunoo en duum nde ngoondinnoden Joommen Iisaa Almasiihu ndeen, ndelle miin wo mi moy? Yalla mido waawi hadude Laamdo naa?

¹⁸ Nde be nannoo dum ndeen, be ndeyyinii, ibe njetta Laamdo, ibe mbi'a:

—Laamdo tuubinii yimbe be nganaa Alhuudiyankoobe du faa keba nguurndam ngoongalajam.

No Kabaaru Lobbo waajoraa ley Antiyoki

¹⁹ Nde Etiyen waranoo ndeen, goondinbe torraama faa cankitii. Wobbe njehi faa Finisi e Kipirus e Antiyoki. Ibe mbaajoo Alhuudiyankoobe tan konngol ngool. ²⁰ Ammaa goondinbe wobbe yuuroobe Kipirus e Sireene naati Antiyoki ina mbaajoo Kabaaru Lobbo haala Iisaa Joomiraado oon hakkunde Geresankoobe. ²¹ Baawde Joomiraado ina ngondi e mabbe. Yimbe heewbe ngoondini, tuubi, ngarti to Joomiraado.

²² Kawrital goondinbe wonbe Urusaliima ngaal nani kabaaru gadudo Antiyoki oon, neli toon Barnabas. ²³ Nde oon yottinoo de yi'i e mabbe moyyere Laamdo fu, seyii, tindini be fuu be tinnoo, be tabita e Joomiraado e berde laabude. ²⁴ Barnabas wo gorko lobbo, kebbinaado Ruuhu Ceniido e goondinal. Jamaa keewdo goondini Joomiraado saabe makko.

²⁵ Caggal duum, Barnabas yehi Tarsus faa filowoo Sool. ²⁶ Nde o yiitunoo dum ndeen, o yaari dum Antiyoki. Be ngondi e kawrital goondinbe wonbe toon been hitaande hiɓɓunde, be njanngini yimbe heewbe. Taalibaaɓe wonbe Antiyoki been artii fuu wi'eede Almasiyankoobe.

²⁷ E balde deen, annabaabe ley goondinbe yuurii Urusaliima ngari Antiyoki. ²⁸ Gooto mabbe bi'eteedo Agabus, ummii, darii, holliri saabe Ruuhu rafo manngo wadan ley laamu Roma fuu. (Woodi, rafo ngoon wadii e laamu kaananke mawdo bi'eteedo Kalawdiyus.)* ²⁹ Taalibaabe been anniyii hawrundurde mballa, mono fuu ko waawi, faa be nelda sakiraaabe mabbe wonbe Yahu-udiya been. ³⁰ Be ngadi dum, be nuldi mballa kaan e juude Barnabas e Sool faa kokkowa mawbe kawrital Urusaliima.

12

No goondinbe torrira

¹ Wakkati oon, kaananke bi'eteedo Hirudus fuddi torrude wobbe ley kawrital goondinbe ngaal. ² O yamiri Yaakuuba sakiike Yuhanna oon wardee kaafaahi. ³ Nde o yiinoo idum weli Alhuudiyankooobe ndeen, o nanngi Piyeer du. Dum hawri e wakkati iidi buuru mo wattaaka rabilla. ⁴ Nde o nanngunoo Piyeer ndeen, o ommbi dum ley kasu. O yamiri pecce sordaasiibe nay loomtundura e haybugol dum, fedde fuu yimbe nayo. O anniyii jaarude dum yeeso yimbe fuu, si iidi Faltagol tilake. ⁵ Dum wadi de Piyeer haybaa e ley kasu nguun, ammaa kawrital goondinbe ngal selaay nyaaganaade mo Laamdo.

⁶ Nde Hirudus anniyinoo jaarude mo sariya ndeen, jemma oon imo daanii hakkunde sordaasiibe dido, imo habbira callali didi. Ndaarooobe wobbe du ina kayba dammbugal kasu doon. ⁷ Wakkati oon, maleyka Joomiraado wari to makko, annoora yayni ley suudu nduun. Maleyka meemi mo, findini mo, wi'i:

—Umma law!

* 11:28 Kalawdiyus wo kaananke Roma mawdo njoyafo. O laamake hakkunde duubi 41 e 54 caggal rimeede Iisaa. Taariki jamaanu oon ina holla rafo manngo wadii ley laamu Roma fuu hakkunde duubi 46 e 48 caggal rimeede Iisaa.

Ndeen callali diin kabɓitii, yuwi e juude makko, caami.
⁸ Maleyka oon wi'i mo:

—Haɓɓa kabɓorgol maa, borna paɗe maa.

Piyeer wadiri noon. Maleyka oon wi'i mo:

—Waana suddamaare maa, njokka kam.

⁹ Piyeer wurtii, jokki mo, de o faamaay ko maleyka oon wadata duum wo goonga. Imo miiloo wo o yi'u dum ley holleede. ¹⁰ Be paltii kayboowo arandeejo oon e didaɓo fuu. Be njottii dammbugal njamndi naarrugal ngalluure ndeen. Ngal omtanii hoore maggal yeeso mabbe. Be njalti, be njokki laawol ngool. Wakkati oon, maleyka oon seedi e makko.

¹¹ Hakkillo Piyeer warti, wi'i:

—Joonin mi tannyorii Joomiraado nuli maleyka muudum, faa hisina kam e junngo Hirudus e ko Alhuudiyankoobe njelinoo faa mi wadee fuu.

¹² Nde o faamunoo ko wadi fu, o yehi suudu Mariyama, inna Yuhanna bi'eteedo Marku. Toon yimbe heewbe kawriti ina ngada du'aare. ¹³ Nde Piyeer gokkinoo dammbugal galle toon ndeen, golloowo debbo bi'eteedo Roda battitii faa ndaara wo moy. ¹⁴ Nde o annditinnoo daande Piyeer ndeen, o yeggiti omtude dammbugal ngaal no o foti seyaade. O doggi, o naatowi, o humpiti be wo Piyeer darii dammbugal toon. ¹⁵ Be mbi'i mo:

—A kaaɗaado!

—Ammaa imo heddii siinude sikke walaa wo dum Piyeer. Be mbi'i katin:

—Dum wo maleyka makko.

¹⁶ De dum fuu Piyeer ina heddii ina gokkoo. Nde be udditinnoo, be njiinoo mo ndeen, dum haaynii be sanne. ¹⁷ O huncani be junngo faa be ndeyɗinoo, o fillanii be no Joomiraado yaltiniri mo kasu, o wi'i:

—Kaalanee dum Yaakuuba, kam e sakiraaɓe wobɓe been.

Caggal duum, o yalti, o yehi nokku godɗo.

¹⁸ Nde weetunoo fu, fitina mawɗo ummii hakkunde sordaasiibe been. Ibe yamundura noy Piyeer wadi.

¹⁹ Hirudus yamiri be piloo be nannga mo, ammaa be njiitaay mo. Ndelle o yami ndaarooɓe been ko laatii, de o yamiri be mbaree. Caggal duum, Hirudus jippii Yahuudiya, yehi Kaysariya joodowii toon.

No Hirudus maayiri maayde bonnde

²⁰ Hirudus tikkani yimɓe Tirus e Sidon. De yimɓe been kaa muuyaay noon, sabo wo leydi makko ndiin be kebata nyaamdu. Ndelle be ndawridi, be nuli wobɓe nyaagoo faa be ndewra e makko. Be paamiri e Bilastus dawranoowo gollooɓe kaananke.

²¹ Be itti nyalaande faa be kaalda e Hirudus kaananke oon. Nde nyannde ndeen yottinoo fu, o bornii kaddule kaananke, o joodii dow joodorgal laamu, o haaldi e mabɓe.

²² Yimɓe been peekii, mbi'i:

—Dum wo daande laamɗo, wanaa daande nedɗo!

²³ Wakkati oon fu, maleyka Joomiraado fiyi Hirudus, sabo o hokkitaay Laamɗo teddeengal muudum. O yumi gildi, o maayi.

²⁴ Ammaa konngol Laamɗo ngool ina yaara yeeso, ina beyda sankitaade. ²⁵ Nde Barnabas e Sool tilinoo e golle muɓɓen Urusaliima fu, be njeccodii e Yuhanna bi'eteedo Marku.

Jahaangal Pool aranal

13

No Barnabas e Pool nuliraa faa ngolla golle Laamɗo

¹ Annabaabe e jannginoobe ina ngoni ley kawrital goondinbe gonngal Antiyoki ngaal. Kambe ngoni Barnabas e Simeyon noddirteedo Baleejo e Lukiyus mo Sireene e Manahen, mawnidindo e Hirudus hooreejo leydi oon, kam e Sool. ² Nyannde gomma ibe teddina Joomiraado tawi ibe ngondi e suumayeere, ndeen Ruuhu Ceniido wi'i be:

—Cenndanee kam Barnabas e Sool saabe gollal ngal noddirmi be ngaal.

³ Caggal suumayeere e du'aare mabbe, be njowi juude mabbe e dow yimbe dido been, be nuli dum'en.

⁴ Nii Ruuhu Ceniido nuliri be. Be njehi Selewkiya, be naati laana maayo manngo be ponndii ruunde* Kipirus. ⁵ Nde be njottinoo Salamis dow ruunde ndeen, be mbaajii konngol Laamdo ley cuudi Alhuudiyankooobe baajordi. Yuhanna bi'eteedo Marku ina wondi e mabbe, ina walla be. ⁶ Be peyyiti ruunde ndeen faa be njottii ngalluure wi'eteende Pafos. Toon be tawi daggada Alhuudiyanke bi'eteedo Bar-Iisaa, biitotoodo wo annabaajo. ⁷ Wo o howruujo kaananke bi'eteedo Sergiya Pool. Oon wo jom hakkillo. O noddii Barnabas e Sool sabo imo yidi nanude konngol Laamdo. ⁸ Ammaa Elimas mo inndem fiirtata «daggada» oon salake be. Imo filoo bonnitinde goondinal kaananke oon. ⁹ Ndeen Sool bi'eteedo Pool, kebbinaado Ruuhu Ceniido, ndaari mo faa woodi, ¹⁰ wi'i:

—Bii Ibiliisa! Aan keewdo jamba e hiila, ganyo ko laabi fuu! A selataa oonyude laabi Joomiraado ponnditiifi naa? ¹¹ Joonin jukkungo Joomiraado saaman e maada, a wuman, a yi'ataa naange faa sardi† oon yattoo.

Wakkati oon ni, gite makko cuddini, de niɓɓi. Imo memmemta, imo filoo dowoowo. ¹² Nde kaananke oon

* 13:4 Ruunde wo leydi tummbiindi hakkunde maayo manngo. † 13:11 sardi wo wakkati podanoodo.

yi'unoo ko wadi duum ndeen, goondini Iisaa. Waaju haala Joomiraado kaan haaynake dum.

No Pool waajorii ley ngalluure Antiyoki

¹³ Pool e yaadiraabe muudum naati laana maayo manngo, ndilli Pafos, njottii Perge ley leydi Pamfiliya. Doon Yuhanna bi'eteedo Marku seedi e maɓɓe, yeccii Urusaliima. ¹⁴ Be ndilli Perge, be ngari Antiyoki ley leydi Pisidiya. Be naati waajordu nyalaande fowteteende, be njoodii. ¹⁵ Caggal janngede Tawreeta Muusaa e dewte annabaabe, hooreeɓe waajordu nduun neli be noddee be ngara yeeso muɓɓen. Be mbi'i:

—Sakiraabe, si odon njogii haala cemmbinooha yimɓe do fu, kaalee.

¹⁶ Pool ummii, hunci junngo muudum faa be kakkilana dum, wi'i:

—Israa'iilankoobe e hulɓe Laamdo wobɓe, kettinee: ¹⁷ Laamdo Israa'iilankoobe oon subake maamiraabe meeden, teddinii lenyol maɓɓe nde ngol hodoynoo leydi Misira ndeen. O yaltiniri be toon baawde makko. ¹⁸ O munyanii‡ be ley ladde faa wadi duubi capande nay. ¹⁹ Caggal ko o halki lenyi jeddi e ley leydi Kanaana, o hokki ndi yimɓe makko ndona ndi. ²⁰ Ko be ngonni ley Misira faa warde ko be naati leydi Kanaana fu wadii hono duubi keme nay e capande joy. Caggal duum, o hokki be sarotoobe faa jamaanu annabi Samuwiila. ²¹ Nde dum faltinoo ndeen, be nyaagii Laamdo hokka be kaananke. Laamdo hokki be Sawulu bii Kis yuurudo e lenyol Benyamin. Oon laamii be duubi capande nay.

²² Ndeen Laamdo borti Sawulu, hokki Daawda laamu. O haali kabaaru muudum, o wi'i: «Mi hebii Daawda bii Yesa gorko belnoowo bernde am, gadoowo muuyde am fuu.» ²³ E yuwdi makko Laamdo wurtini Iisaa, kisinoowo

‡ 13:18 Won binndi bi'udfiO nyaamnii ɓe.

Israa'iila no aadorinoo noon. ²⁴ Fadde Iisaa warude, Yaayaa waajake yimbe Israa'iila fuu tuuba, lootee lootalgal batisima. ²⁵ Katin, nde Yaayaa timminannoo golle muudum ndeen, wi'i be: «Mi wanaa mo miiloton ngonumi oon. Ammaa ina woodi garoowo caggal am, mo mi fotaa fay e habbitinde boggi pade muudum.»

²⁶ Sakiraabe, onon yuwdi Ibrahiima e hulbe Laamdo wobbe, wo enen nuldaa kabaaru kisinoowo o. ²⁷ Sabo wonbe Urusaliima been e hooreebe mubben fuu annditaay Iisaa. Katin du be paamaay haalaaji annabaabe janngeteedi nyalaande fowteteende fuu. Annabaabe been mbi'ii Iisaa sarete. Ko be carii mo duum, be tabintinii haalaaji diin. ²⁸ Fay si taweede be kebaay daliili fuu no be mbarda mo, be nyaagake Pilaatu o waree.

²⁹ Nde be ngollunoo ko Binndi diin mbi'i e makko duum faa hibbi ndeen, be njippini mo e leggal palaangal, be ngadi mo e saabeere. ³⁰ Ammaa Laamdo iirtinii mo. ³¹ Balde keewde o bangani wondunoobe e makko been gilla Galili faa Urusaliima. Been ngoni seedantoobe mo yeeso yimbe joonin. ³² Minen, miden ngaddana on Kabaaru Lobbo: ko Laamdo aadaninoo maamiraabe meeden duum, ³³ yottinonii en, enen taaniraabe mubben. O wadii dum e ley ko o iirtini Iisaa. Noon winndiraa ley jimol Jabuura suura didi:

«Wo a biyam, hannden mi laatake Baaba maa.»§

³⁴ Katin du, Laamdo iirtinii mo e hakkunde maaybe, accaay banndu makko nyoli. Noon haaldunoo nde wi'unoo:

«Mi hokkan on barkeeki ceniidi di mbonataa,
di podaninoomi Daawda diin.»*

³⁵ Dum wadi de o wi'i e Jabuura suura goddo:

«A accataa Ceniido maa nyola.»†

§ 13:33 Jabuura 2.7. * 13:34 Esaaya 55.3. † 13:35 Jabuura 16.10.

³⁶ Daawda gollii ko Laamdo muuyi golla e jamaanu muudum. Caggal duum, o maayi. Banndu makko hawrunduraa e maamiraabe makko, ndu nyoli. ³⁷ Ammaa mo Laamdo iirtini oon nyolaay. ³⁸ Sakiraabe, andee wo saabe makko de mbaajadon yaafeede hakkeeki. ³⁹ Tawreeta Muusaa waawaa wadude neddo ponnditiido. De kanko kaa, goondindo mo fuu, o ndaardan dum ponnditiido. ⁴⁰ Dum le, kaybee taa ko annabaabe cappinoo duum hewtoo on:

⁴¹ «Onon jalnortoobe golle am, ndaaree,
de dum haaynoo on, de kalkon!

Sabo mi wadan goddum e ley wakkati moodon,
mo on ngoondintaa fay si neddo haalannoo on.»‡

⁴² Caggal Pool e Barnabas njaltii waajordu nduun, jamaa oon nyaagii be be ngarta fowteteende waroore, faa be njaha yeeso e waaju mabbe. ⁴³ Caggal ko kawrital ngaal wadi duum, Alhuudiyankoo be heewbe e naatu be e diina mubben njokki Pool e Barnabas. Been dido fuu ina kaalda e mabbe, ina tindina be be keddo e moyyere Laamdo.

⁴⁴ Fowteteende jokkunda ndeen, yimbe ngalluure ndeen fuu kawriti faa kettinoo konngol Laamdo.

⁴⁵ Ammaa nde Alhuudiyankoo be been njiinoo jamaa oon ndeen, kiram naati be. Ibe njedda ko Pool waajotoo duum, ibe njenna dum. ⁴⁶ Ndeen Pool e Barnabas kaaldirani be tannyoral, mbi'i:

—Waajibi onon min artotoo haalande konngol Laamdo ngol. Ammaa saabe on paddii ngol, on ndaardaay ko'e moodon odon poti hebude nguurndam nduumiidam, min njahan to yimbe be nganaa Alhuudiyankoo be. ⁴⁷ Sabo inan ko Joomiraado yamiri min:

«Mi darnii ma faa laatanodaa lenyi diin annoora,
faa kisinaa haddi adunaaru ndu fuu.»§

‡ 13:41 Habakuk 1.5. § 13:47 Esaaya 49.6.

⁴⁸ Nde yimbe lenyi goddi diin nannoo haalaaji diin ndeen, ceyii, teddini konngol Joomiraado ngool. Be Laamdo subanii nguurndam nduumiidam been fuu ngoondini.

⁴⁹ Konngol Joomiraado ngool sankitii e leydi ndiin fuu. ⁵⁰ Ammaa Alhuudiyankooɓe been ummini hakkillooji rewɓe rewoɓe Laamdo saahiibe, kam e mawɓe ngalluure ndeen. Be ummini torra dow Pool e Barnabas, ɓe ndiiwi dum'en leydi maɓɓe. ⁵¹ Kam'en du pidɗi colla koyɗe muɓɓen e maɓɓe, de njehi Ikoniya. ⁵² Taalibaabe been kebbinaa seyo e Ruuhu Ceniido.

14

No Pool e Barnabas mbaajorii ley wuro Ikoniya

¹ Ley Ikoniya du Pool e Barnabas naati e ley waa-jordu Alhuudiyankooɓe. Ley ko ɓe mbaajii duum, Alhuudiyankooɓe e yimbe lenyi goddi heewɓe ngoondini.

² Ammaa Alhuudiyankooɓe saliiɓe goondinde been ummini hakkillooji lenyi goddi, mbonni berde muɓɓen faa mbanya sakiraabe goondinɓe been. ³ Ammaa dum fuu hadaay ɓe ɓooyude toon, iɓe mbaajoroo haala Joomiraado cuusal, iɓe kolla hinney Joomiraado. Yimbe been anditii ko ɓe mbaajotoo duum wo goonga, sabo Laamdo hokki ɓe baawɗe wadude maandeeji kaayniidi e galleeji kaayniidi. ⁴ Yimbe wuro ngoon peccii: wɓɓe keedani Alhuudiyankooɓe, wɓɓe du keedani nulaabe been.

⁵ Yimbe lenyi goddi e Alhuudiyankooɓe e ardiibe muɓɓen anniyii torrude ɓe e wardude ɓe kaaye. ⁶ Nde ɓe maatunoo dum ndeen, ɓe ndoggani Listara e Derbe e gure seraaji muɓɓen ley leydi Likoniya. ⁷ Toon du iɓe mbaajoo Kabaaru Lobbo oon.

No Pool e Barnabas mbaajorii ley wuro Listara

⁸ Ley Listara doon ina woodi gorko bonnguujjo, dimdaado e bonngaaku. Abada o yahaay e koyde makko. ⁹Imo hettinii waaju Pool. Pool ndaari mo, yi'i o goondinii faa imo waawi danneede, ¹⁰haali semmbe, wi'i:

—Umma, dara e koyde maa!

Gorko oon gurbitii, darii, ina yaha. ¹¹Nde yimbe been njiinoo ko Pool wadi duum ndeen, mbulli, mbi'i e ley haala Likoniya'en:

—Alla'en njippake dow meeden, na nanndinkinii e yimbe!

¹²Be inndiri Barnabas «Jewus», be inndiri Pool du «Hermes»,* sabo Pool wonnoo kaaloowo. ¹³Suudu tooru maɓɓe wi'eteendu Jewus ina woni yaasin ngalluure toon. Almaami oon yuuri toon waddi ga'i maysiniraadi pinndi to dammbude narrude ngalluure toon. Kanko e yimbe been ina njidi wadude di kirsamaaji. ¹⁴Ammaa nde Barnabas e Pool nannoo dum ndeen, dum metti dum'en faa ceeki kaddule muɓɓen, kenyanii jamaa oon ina peekoo, ¹⁵ina mbi'a:

—Worɓe, dume ngadoton do? Minen du min yimbe hono moodon. Miden mbaajoo Kabaaru Lobbo oon faa tuubon, celon golleeji boli di, ngarton e Laamdo buurdo, tagudo kammu e leydi e maayo manngo e ko woni e muɓɓen fuu. ¹⁶E jamaanuujji paltiidi diin o accii lenyi fuu njokka laabi muɓɓen. ¹⁷E dum fuu, imo golla ko woodi faa dum seedanoo mboodirka makko. Imo tomnana on yuwoonde, imo benndinana on nyaamri e wakkati muudum. Imo waaltinira hakkillooji mon nyaamdu e seyo.

¹⁸No Pool e Barnabas mbaajorii nii fu, faa hannden wo e semmbe kadiri jamaa oon hirsande dum'en ga'i diin.

* 14:12 E ley diina Geresankooɓe Jewus woni hooreejo tooruujji, Hermes woni nelaado majji.

¹⁹ Caggal duum, Alhuudiyankoobe yuuri Antiyoki e Ikoniya. Be kefi hakkillooji yimbe been faa limni Pool kaaye. Be ndaasi dum, be njoppowi dum faa caggal wuro ngoon, sabo be miilii wo maaydo. ²⁰ Ammaa nde taalibaaabe been ngarnoo piilii mo ndeen, o ummii, o soyyitii ley wuro ngoon.

No Pool e Barnabas njeccorii Antiyoki

Jaango majjum, o yaadi e Barnabas wuro wi'eteengo Derbe. ²¹ Nde be mbaajinoo toon Kabaaru Lobbo fu, yimbe heewbe laatii taalibaaabe Iisaa. Caggal duum, be njeccii Listara e Ikoniya, kam e Antiyoki. ²² Ibe beydana taalibaaabe semmbe, ibe tindina dum'en keddoe goondinal, ibe mbi'a:

—Sanaa tampen tampiriiji keewdi fadde men e naatude laamu Laamdo.

²³ E ley kawrite goondinbe deen fuu, be cubanii dum'en mawbe. Caggal duum, be cuumii, be ndu'ii, be kalfini dum'en Joomiraado mo be ngoondini oon.

²⁴ Nde be ceekunoo leydi Pisidiya ndeen, be ngari leydi Pamfiliya. ²⁵ Be mbaajii konngol ngol ley wuro Perge. Caggal duum, be njippowii Ataliya. ²⁶ Toon be naati laana maayo manngo, be pornyii Antiyoki do be kalfinanoo moyyere Laamdo faa be ngolla gollal ngal be tilii ngaal.

²⁷ Nde be njottinoo ndeen, be kawrunduri yimbe kawrital goondinbe ngaal, be kaalani ngal no Laamdo nawtorii be, no o omtirani yimbe be nganaa Alhuudiyankoobe dammbugal goondinal. ²⁸ Be keddi doon faa booyti, ibe ngondi e taalibaaabe been.

15

Haala kawrital gadaangal Urusaliima

¹ Yimbe wobbe yuuri Yahuudiya ngari Antiyoki, ina njanngina sakiraabe been, ina mbi'a:

—Si on taadiraaka hono no Muusaa wi'iri noon fu, on kisataa.

² Pool e Barnabas poodfunduri e maɓɓe, ndukidi e maɓɓe faa tiidi. Ndelle ɓe tabintini nelde Pool e Barnabas e yimbe wobbe faa Urusaliima, ɓe kaaldowa e nulaabe e mawbe goondinbe been dow majjum. ³ Ndelle kawrital goondinbe ngaal neli ɓe. ʼBe peyʼiti leyde Finisi e Samariya, iɓe kaalana goondinbe toon haala tuubugol yimbe ɓe nganaa Alhuudiyankoobe. Dum laatanii sakiraabe been fuu seyo manngo. ⁴ Nde ɓe njottinoo Urusaliima ndeen, kawrital goondinbe ngaal e nulaabe e mawbe been njaɓɓii ɓe. ʼBe kaalani dum'en ko Laamdo gollitiri ɓe.

⁵ Ammaa wobbe ley goondinbe jeyaaɓe e fedde Farisa'en ummii, mbi'i:

—Waajibi ɓe taadee, ɓe njamiree jokkude Tawreeta Muusaa.

⁶ Nulaabe e mawbe been kawriti faa ndaara haala kaan. ⁷ Caggal ko haalaaji diin keewii, Piyeer ummii, wi'i ɓe:

—Sakiraabe, oɗon anndi Laamdo subake kam e ley moodon gilla ko ɓooyi. O subake kam faa mi waajoo Kabaaru Lobbo oon hakkunde yimbe ɓe nganaa Alhuudiyankoobe, faa ɓe nana, ɓe ngoondina. ⁸ Laamdo anndudo berde oon hollii jabanii ɓe, nde hokkunoo ɓe Ruuhu Ceniido hono no meeden ni. ⁹ Walaa fuu ko o senndiri en e maɓɓe, e ley ko o laabiniri berde maɓɓe e goondinal. ¹⁰ Joonin, ko wadi de oɗon ndaartindoo Laamdo? Oɗon njowa e taalibaabe been donngal ngal enen e maamiraabe meeden fuu en mbaawaay ronndaade. ¹¹ A'aa. Wo moyyere Joomiraado meeden Iisaa de tannyorden hisineede. Hono noon kambe du.

¹² Kawrital ngaal fuu deyyiinii siw, ina hettinii ko Barnabas e Pool pillotoo no Laamdo hokkiri dum'en wadude maandeeji kaayniidi e kaayeefiiji hakkunde lenyi goddi.

¹³ Nde be kettinnoo haalaaji diin faa woodi fu, Yaakuuba beydi haala, wi'i:

—Sakiraabe, kettinane kam! ¹⁴ Simon humpitii en no Laamdo artorii hakkilande yimbe be nganaa Alhudiyankeobe, faa wada dum'en yimbe muudum. ¹⁵ Dum hawrii e haalaaji annabaabe diin, hono no winndiraa ni:

¹⁶ «Joomiraado wi'i:

Caggal duum, mi watan,

mi nyibtoo suudu Daawda saamundu nduun,

mi fonndita ko boni e mayru,

mi darna ndu katin,

¹⁷ faa yimbe heddiibe fuu tewta Joomiraado,

lenyi di noddammi fuu, faa laatoo yimbe am.

¹⁸ Joomiraado tabintindo kulle de anndunoo wadan gilla arande, kam wi'i noon.»*

¹⁹ Dum saabii miin kaa ko nji'umi, taa tiidinanen lenyi goddi tuubudi ngarti e Laamdo diin. ²⁰ Ammaa mbindanen be be ndeentoo e ko tooruuji tuunini e jeenu e nyaamude ko saadi e nyaamude yiyam. ²¹ Gilla e jamaanuuji booydi, Tawreeta Muusaa ina jannginee ley gure deen fuu, ibe njannga dum nyalaande fowteteende fuu ley cuudi baajordi.

Haala bataaki yaade to goondinbe be nganaa Alhudiyankeobe

²² Ndeen nulaabe been e mawbe e kawrital goondinbe ngaal fuu paamiri faa cuboo worbe e ley muβben faa nela dum'en Antiyoki, be njaada e Pool e Barnabas. Be cubii Yahuuda bi'eteedo Barasaba, kam e Silas. Did'o been fuu wo ardiibe ley sakiraabe goondinbe. ²³ Inan bataaki ki be kokki dum'en:

* 15:18 Amos 9.11-12.

Minen sakiraabe moodon nulaabe e mawbe, miden njowta on, onon sakiraabe amin lenyi goddi gondi Antiyoki e Siiriya e Silisi.

²⁴ Min nanii yimbe yuurube to amin mettinirii berde moodon haalaaji, njiibii hakkilooji moodon. Minen le, min njamiraay be. ²⁵ Min ndawridii, min paamiri min cuboo worbe faa min nela dum'en to moodon, be njaada e yigiraabe amin horsube Barnabas e Pool, ²⁶ farritinbe† yonkiiji muβben saabe Joommen Iisaa Almasiihu. ²⁷ Dum wadi de min neli Yahuuda e Silas, paamina on ko min mbinndi e moodon duum hunduko e hunduko. ²⁸ Minen e Ruuhu Ceniido, min anniyake taa min njowa on donje teddude si wanaa ko tilsii duum: ²⁹ ndeentodon e kirsanaadi tooruuji e yiyyam e ko saadi e jeenu. Si on ndeenii ko'e moodon e kujje de, on ngadii ko woodi. Laamdo reena en!

³⁰ Woodi, be kokkaa laawol, be njehi Antiyoki. Nde be njottinoo ndeen, be kawrunduri kawrital goondinbe ngaal, be kokki ngal bataaki kiin. ³¹ Nde been janngunoo ki ndeen, ceyii sabo haalaaji diin cemmibinii berde muβben. ³² Yahuuda e Silas wo annabaabe. Be mbaaltiniri berde sakiraabe e haalaaji keewdi, be cemmibini dum'en. ³³ Nde be booytunoo toon seeda fu, be ceedi e sakiraabe been e dow jam, be njeccii to nelnoobe be toon. [³⁴ De Silas, kam kaa, heddii toon.]‡

³⁵ Pool e Barnabas keddi ley Antiyoki doon. Kam'en e wobbe heewbe ina njanngina ina mbaajoo konngol Joomiraado.

Jahaangal Pool didabal

No Pool e Barnabas ceediri

³⁶ Caggal balde seeda, Pool wi'i Barnabas:

† 15:26 Farritaade wo rafi reenude yonki muudum. ‡ 15:34 E dereeji booydi, goddi ngalaa aaya 34.

—Njeccoden e gure de mbaajinoden konngol Joomiraado deen fuu, njippanoden sakiraabe meeden been, ndaaren no be ngorri.

³⁷ Barnabas ina yidi be njaada e Yuhanna bi'eteedo Marku. ³⁸ De Pool kaa muuyaay be njaada e gorko oon, sabo oon seediino e mabbe Pamfiliya, yaadaay e mabbe faa gollida e mabbe. ³⁹ Barnabas e Pool luuri faa ceedi. Mono e mabbe fuu subii neddo goddo. Barnabas yaadi e Marku, naati laana maayo, fonndii ruunde§ Kipirus. ⁴⁰ Pool du subii yaadude e Silas. Sakiraabe been kalfinii be e hinney Joomiraado de be ndilli. ⁴¹ Be ndewi leyde Siiriya e Silisi, ibe cemmbina kawrite goondinbe deen.

16

No Timote yaadi e Pool e Silas

¹ Pool wari Derbe. Caggal duum, o yottii Listara. Goondindo bi'eteedo Timote ina tawaa doon. Inniiko wo Alhuudiyanke goondindo, de baabiiko wo neddo yuurudo Geres. ² Sakiraabe wonbe Listara e Ikoniya been ina ceedanoo mo wo o lobbo. ³ Pool ina yidi faa o yaada e muɓben. Ndelle yaari mo faa o taadee tafon, sabo Alhuudiyankooɓe wonbe e leyde deen been fuu ina anndi baabiiko wo yuurudo Geres. ⁴ Ley gure de be peyyiti deen, ibe njottinana goondinbe jamirooje de nulaabe e mawbe wonbe Urusaliima been kolli be njokka. ⁵ Hono noon, kawrite goondinbe deen ina beydoo semmbe ley goondinal, ina beydoo heewude nyannde fuu.

No Pool noddiraa Makedoniya

⁶ Ruuhu Ceniido hadi be waajaade konngol ngol ley Aasiya. Saabe majjum be ndewi leydi Firigiya e leydi Galaatiya. ⁷ Nde be ngarnoo keerol Misiya ndeen, be

§ 15:39 Ruunde wo leydi tummbiindi hakkunde maayo manngo.

pilii yaade Bitiniya, ammaa Ruuhu Iisaa accaay be naata. ⁸ Saabe duum, be paltii Misiya, be naati e wuro wi'eteengo Torowas. ⁹ Jemma oon, Pool hebi holleede. O yi'i gorko Makedoniyanke ina darii, ina nyaagoo mo ina wi'a:

—Ngaraa Makedoniya, mballaa min!

¹⁰ Nde Pool yiinoo ko hollaa dum ndeen, wakkati oon ni, filii yahude Makedoniya. Min tannyorii Laamdo noddii min faa min mbaajoo be Kabaaru Lobbo.

No Lidiya goondiniri waaju Pool ley Filipi

¹¹ Hono noon, min naati laana maayo yuuruuka Torowas, min ponndii ruunde Samotaras. Jaango majjum, min ponndii Neyapolis. ¹² Min yuwi doon, min ponndii Filipi. Filipi wo ngalluure mawnde e leydi Makedoniya nde Romankoo be ndawranta. Min ngadi balde seeda doon. ¹³ Nyalaande fowteteende, min njaltiri wuro ngoon hedde daande maayo to min miili Alhuudiyankoobe na mboownoo wadude du'aare. Min tawi doon rewbe ina kawriti. Min njoodii, min mbaajii be. ¹⁴ Gooto mabbe wo debbo jokkudo Laamdo bi'eteedo Lidiya. Wo o connoowo kaddule bodeeje, jeyaado ngalluure wi'eteende Tiyatira. Imo hettindii waaju oon, de Joomiraado omti bernde makko faa o jaba ko Pool waajotoo duum. ¹⁵ Kanko e koreeji makko fuu be lootaa lootagal batisima. Caggal duum, o nyaagii min, o wi'i:

—Si odon tiigorii kam mi goondindo Joomiraado fu, ngaree suudu am, mbeeranon kam.

O tilsinani min faa min njaabi.

No Pool e Silas ngattiraa ley kasu

¹⁶ Nyannde wootere miden njaha to nokkuure wadirde du'aare. Kordo gondudo e ginnaaru hawriti e amin. Wo o ji'oowo ko warata. Joomiraabe makko kebii kaalisi

keewdo e ndaggadaaku makko nguun. ¹⁷ O jokki min, minen e Pool, imo feekoo, imo wi'a:

—Yimbe be wo gollanoobe Laamdo Toowdo! Ibe mbaajoo on laawol kisindam!

¹⁸ Balde keewde imo wada noon faa bernde Pool ummii, hucciti e makko, wi'i ginnaaru nduun:

—Saabe Iisaa Almasiihu, yaltu e debbo o!

Ginnaaru nduun yalti wakkati oon pay. ¹⁹ Nde joomi-raabe kordo oon paamunoo laawol muβben hemrude ceede e makko timmii fu, nanngi Pool e Silas, ndaasi dum'en ngaddi faa ley luumo yeeso sarotoobe wuro ngoon. ²⁰ Ndeen be njaari dum'en to hooreebe, be mbi'i:

—Worbe dido be wo Alhuudiyankooobe. Ibe ngadda baasi e wuro meeden ngo. ²¹ Ibe mbaajoo al'aadaaji di ndaganaaki en njaben naa ngollen, sabo en Romankooobe.

²² Jamaa oon ummanii be. Hooreebe been njamiri be bortee kaddule mabbe, de be piiree loosi. ²³ Be piyaa faa naawi, be paddaa ley kasu. Hooreebe been njamiri kayboowo kasu oon hayba be faa wooda. ²⁴ Oon le, nde hebunoo yamiroore ndeen fu, nanni be e ley suudu kasu hakkundeeru. O geyyiri koyde mabbe geyyelle ledde.

²⁵ Hakkunde jemma oon, Pool e Silas ina ngada du'aare, ina njimana Laamdo. Kasunkooobe wobbe been du ina kettindanii be. ²⁶ De wakkati gooto, leydi dimmbii dimmbagol manngol faa joyyinirde kasu deen njergii. Wakkati oon du, dammbude deen fuu omtii, geyyelle kasunkooobe deen fuu kabbitii. ²⁷ Nde kayboowo oon finnoo de yi'i dammbude kasu deen ina omtii fu, soorti kaafaahi muudum faa waritoo, miilii kasunkooobe been ndoggii. ²⁸ Pool yeewnii faa toowi, wi'i mo:

—Taa wadu hoore maa ko boni, min fuu do min ngon!

²⁹ Ndeen kayboowo oon ɲaarii jaynorgol. O doggiri kasu to Pool e Silas ngoni toon, o hippii yeeso muɓben, heddii imo diwna. ³⁰ Caggal ɗuum, o wurtini ɓe, o wi'i ɓe:

—Joomiraabe, noy kaanumi wafude faa mi hisa?

³¹ ʼBe njaabii mo, ɓe mbi'i:

—Goondin Iisaa Joomiraado, ndeen a hisan, aan e koreeji maa fuu.

³² ʼBe mbaajii mo konngol Joomiraado, kanko e koreeji makko fuu. ³³ Faa ɓooyti seeda, ley jemma oon o yaari ɓe, o lootowi barme maɓɓe. Wakkati oon du o lootaa lootagal batisima, kanko e koreeji makko fuu.

³⁴ O nanni Pool e Silas suudu makko, o hokki dum'en nyaamdu. Kanko e koreeji makko fuu ɓe ceyii sabo ɓe keɓii goondinde Laamɗo. ³⁵ Nde weetunoo ndeen, hooreeɓe Romankooɓe neli yimɓe laamu mbi'a kayboowo oon yoppa worɓe dido ɓeen. ³⁶ Kayboowo oon haalanowi dum Pool, wi'i:

—Hooreeɓe ɓeen nulii njoppedon. Mburtee joonin, njehee e jam.

³⁷ Ammaa Pool jaabii, wi'i:

—ʼBe njamirii min piyee yeeso yimɓe tawa min caraaka, fay si min dido fuu min Romankooɓe. ʼBe nanni min e kasu. Joonin ɓe njaltiniran min cuncukka naa? ʼDum kaa laatataako. Sanaa kambe e ko'e maɓɓe, ɓe ngara ɓe njaltina min!

³⁸ Yimɓe laamu ɓeen kaaltani hooreeɓe Romankooɓe ɓeen haala kaan. ʼBeen kuli nde nannoo Pool e Silas wo Romankooɓe ndeen. ³⁹ ʼBe njehi, ɓe curowi dum'en, ɓe mburtini dum'en kasu toon. ʼBe nyaagii dum'en ndilla wuro ngoon. ⁴⁰ Nde Pool e Silas njaltunoo e kasu ndeen, naati galle Lidiya. ʼBe nji'i sakiraabe ɓeen, ɓe cemmbini ɓerde muɓben. Caggal ɗuum, ɓe ndilli.

17

No Pool e Silas mbaajorii ley Tesaloniiki

¹ Pool e Silas peyyiti Amfipolis e Apoloni faa njottii Tesaloniiki. Ina woodi waajordu Alhuudiyankoobe toon du. ² Pool wadi no woowri, naati ley waajordu nduun. Nyalaade powteteede tati imo liddundura e maɓbe imo fiirtana be Binndi diin. ³ O fiirtani be, o holli be ina tilsunoo Almasiihu oon torree, ummintinee e maayde. O wi'i be:

—Iisaa mo mbaajotoomi on haala muudum oon, kam woni Almasiihu.

⁴ Wobbe maɓbe tannyori dum goonga, njokki mo, kanko Pool, e Silas. Yimbe Geresankoobe rewoobe Laamdo heewbe e rewbe saahiibe duudube du njokki be. ⁵ Alhuudiyankoobe be nganaa goondinbe been kiri Pool e Silas, nanngi yimbe huyfube yiilotoobe ley luumo, kawrunduri dum'en. Be njirkiti ngalluure ndeen fuu. Be naati e galle Yason, iɓe piloo Pool e Silas faa be njaara dum'en yeeso yimbe wuro. ⁶ Nde be kunnginoo yiitude dum'en ndeen, be ndaasi Yason e sakiraaɓe wobbe, be ngaddi dum'en to sarotoobe ngalluure ndeen, iɓe peekoo, iɓe mbi'a:

—Yimbe umminoobe baasi e aduna o fuu ngarii do. ⁷ Yason weerni dum'en! Be fuu ko be ngadata duum ina luttunduri e sariya kaananke Roma mawdo oon. Iɓe mbi'a kaananke goddo ina woodi, bi'eteedo Iisaa.

⁸ Haalaaji diin njirkiti jamaa oon e sarotoobe ngalluure ndeen. ⁹ Sarotoobe been njomnii Yason e wondube e muudum been, njabi buudi diin, de njoofi dum'en.

No yimbe Bereya njabborii Kabaaru Lobbo

¹⁰ Jemma oon pay, sakiraaɓe been neli Pool e Silas Bereya. Nde be njottinoo ndeen, be njehi to waajordu

Alhuudiyankoobe. ¹¹ Yimbe wonbe doon ina buri Alhuudiyankoobe wonbe Tesaloniiki been jikku lobbo. Be njakkitorii konngol Pool ngool e juude didi. Ibe piloo ley Binndi diin nyannde fuu faa be ndaara yalla ko Pool waajii duum wo goonga. ¹² Heewbe e mabbe ngoondini, kam e rewbe Geresankoobe saahiibe e worbe Geresankoobe heewbe. ¹³ Nde Alhuudiyankoobe Tesaloniiki paamunoo Pool waajake konngol Laamdo ley Bereya ndeen, be ngari toon, be njirkiti jamaa oon, be ummini hakkillooji mubben. ¹⁴ Wakkati oon fu, sakiraabe been neli Pool to maayo manngo faa hooya laana, de Silas e Timote keddii doon. ¹⁵ Downtube Pool been njaadi e muudum faa Ateena. Pool yeccini be Bereya faa be kaalana Silas e Timote ngara to muudum law.

No Pool waajorii ley ngalluure wi'eteende Ateena

¹⁶ Pool ina doomi be Ateena fadde mabbe warude. Bernde muudum naawi sanne ko yi'i no ngalluure ndeen foti heewde tooruuji noon. ¹⁷ Dum wadi de o haaldi e Alhuudiyankoobe e rewoobe Laamdo wonbe ley waajordu nduun. Nyannde fuu imo haalda e yimbe wuro ngoon taliyaare to be kawritata toon. ¹⁸ Wobbe ley filotoobe paamal wi'eteebe Epikuri'en e Sitoiko'en njaabunduri e makko. Wobbe ina mbi'a:

—Dume borbortoowo o haalata?

Wobbe du ina mbi'a:

—Imo nanndi e baajotoodo haala tooruuji janani.

Walaa ko be mbiiri noon si wanaa haala lisa e ummital maaybe o waajinoo be.

¹⁹ Ndeen be kooyi Pool, be njaari dum waamnde to kawrital Areyopagus* wadata. Be mbi'i dum:

* 17:19 Areyopagus wo kawrital burngal fuu toowude e ardiibe ngalluure Ateena.

—Miden njidi anndude diina keso mo mbaajotodaa oon.
²⁰ Si goonga, ada tobba e noppi amin haalaaji di min mboowaa nanude. Miden njidi anndude maanaa majji.

²¹ Tawi Ateenankooɓe e jananɓe joodiibe toon been ngollataa huunde fuu si wanaa hettindaade huunde heyre naa fillitaade nde.

²² Ndeen Pool darii hakkunde kawrital Areyopagus, wi'i:

—Ateenankooɓe, mi yi'ii on yidube diina moodon sanne. ²³ Sabo ko njiiltiimi e ngalluure moodon duum, mi yi'ii cuudi moodon dewirdi, mi tawii ina winndaa e ittirde sadaka wootere: «Saabe Alla mo anndaaka».† Ndelle, Alla mo on anndaa oon, kam mbaajotoomi on. ²⁴ Laamdo tagudo adunaaru e ko woni e muudum fuu oon, kam woni jom kammu e leydi. O joodataako ley cuudi nyibiraadi juude. ²⁵ O haajaaka yimbe ngollana mo fay huunde, sabo kanko hokkata tageefo ngoon fuu nguurndam e foofaango e huunde fuu. ²⁶ E neddo gooto Laamdo wurtiniri lenyi diin fuu, joyyini dum'en e adunaaru ndu. Gilla dum wadaay, o darnii wakkatiiji e keeri kodorde muɓben. ²⁷ Laamdo wadii dum faa be piloo dum, be memmemta faa be njiita dum. E dum fuu o woddaaki fay gooto e meeden. ²⁸ Kam wadi de eden mbuura, eden njaha, eden ngonni do. Hono noon du yimoobe moodon wobbe mbi'i: «Enen du, en yuwdi makko.»

²⁹ Sabo en yuwdi makko, en kaanaa miilaade imo nanndi e tooru moyyiniiraandu kanje naa cardi naa hayre sehaande, nde neddo moyyiniirta nyeenyal e hakkillo.

³⁰ Laamdo rewtaadaaki yimbe nde ngonnoo ley majjere ndeen. Joonin, o yamirii yimbe fuu tuuba do tawaa fuu.

³¹ Sabo o wadii nyannde nde o sarotoo adunaaru ndu e

† 17:23 Ateenankooɓe ngadi e rewruude innde alla mo anndaaka, taa tooru ndu be njeggiti fuu mettina.

fonnditaare. O sarortoo dum e neddo mo o subii oon. O hollii yimbe fuu dum wo goonga nde o ummintinnoo neddo oon e maayde.

³² Nde be nannoo Pool ina waajoo haala ummital maaybe ndeen, wobbe na njalnoro mo, de wobbe na mbi'a:

—Min kettindoto waaju maa o nyannde wonnde.

³³ Nii Pool wurtorii ley mabbe. ³⁴ Wobbe njokki mo, ngoondini. Gooto mabbe ina wi'ee Diyoniisus, jeyaado e kawrital Areyopagus. Kam e debbo bi'eteedo Damaris, e wobbe katin du ngoondini.

18

No Pool golliri ley ngalluure wi'eteende Korintu

¹ Caggal duum, Pool dilli Ateena, yehi Korintu. ² O tawi toon Alhuudiyanke bi'eteedo Akila, jeyaado leydi mbi'eteendi Ponta. Booyaay ko oon e deekum bi'eteedo Pirisilla yuuri Itali, sabo Kalawdiyus kaananke mawdo oon yamiriino Alhuudiyankoo be fuu mburtoo Roma.* Pool yehi ndaarude be. ³ O wondi e mabbe doon, imo gollida e mabbe sabo wo o gadoowo hukumuuji hono no mabbe ni. ⁴ Nyalaande fowteteende fuu, Pool ina liddundura e Alhuudiyankoo be e Geresankoo be ley waajordu. Imo filoo faa be ngoondina.

⁵ Nde Silas e Timote yuurnoo Makedoniya njottii Korintu ndeen, Pool watti hakkillo muudum fuu e waajaade, ina seedanoo Alhuudiyankoo be been Iisaa woni Almasi-ihu. ⁶ Ammaa saabe ko be calanii mo, ibe njenna mo, o fiddi kaddule makko, o wi'i be:

* 18:2 Yamiroore Kalawdiyus riiwude Alhuudiyankoo be Roma ndeen dar-naama hitaande 49 naa 50 caggal rimeede Iisaa.

—Si Laamdo jukkake on fu, wo feloore moodon! Miin kaa, mi walaa feloore. Gilla joonin mi yahan to be nganaa Alhuudiyankooɓe.

⁷ O dilli doon, o yehi to gorko jokkudo Laamdo, bi'eteedo Tiitu Yustus, mo galle muudum takkii e waajordu nduun. ⁸ Kirispus, hooreejo waajordu nduun oon, kam e koreeji muudum fuu ngoondini Joomiraado. Heewɓe e Korintunkooɓe hettindiiɓe been ngoondini, de lootaa lootagal batisima.

⁹ Jemma gooto Joomiraado haaldi e Pool ley holleede, wi'i:

—Taa hulu, taa deyyina. Waaja, ¹⁰ sabo mido wondi e maada. Fay gooto waawaa torrude ma. Mido woodi yimɓe heewɓe ley ngalluure nde.

¹¹ Pool joodii hakkunde maɓɓe hitaande e lebbi jeegom, ina janngina be konngol Laamdo.

¹² Nde Galliyo laaminoo leydi Akaya ndeen, Alhuudiyankooɓe paamiri, ummanii Pool, njaari dum suudu sariya, ¹³ peli dum, mbi'i:

—Gorko o na nannga hakkillooji yimɓe faa ndewra Laamdo e laawol ngol wanaa Tawreeta Muusaa.

¹⁴ Pool anniyii faa jaaboo be, de Galliyo wi'i Alhuudiyankooɓe been:

—Alhuudiyankooɓe, si tawii wo toonya naa gollal bonngal o wadi on, mi jabanen on ko mbullitidon dow makko duum. ¹⁵ Ammaa wo dum jeddi dow haalaaji diina moodon e inde tan. Wo jeddi dow sariya moodon onon. Ndelle sanaa carodon onon e ko'e moodon. Miin kaa, mi sarataako kulle deen!

¹⁶ Caggal duum, o wurtini be suudu sariya nduun. ¹⁷ Joonin le, be fuu be nanngi Sosteni, hooreejo waajordu nduun, be piyi dum yeeso suudu sariya doon. Ammaa e dum fuu Galliyo hillaaka fey.

No Pool yeccorii Antiyoki

¹⁸ Pool booyti doon balde keewde. Caggal duum, o waynunduri e sakiraaɓe been, o naati laana, o fonndii Siiriya, kanko e Pirisilla e Akila. Fadde makko naatude laana kaan, o labi hoore makko nokku bi'eteedo Kankiriya saabe ko o hunii Laamdo. ¹⁹ Be njottii Efeesu. Pool yoppi doon Pirisilla e Akila. Kam kaa naati waajordu ina liddundura e Alhuudiyankooɓe been. ²⁰ Be nyaagii mo o wonda e maɓɓe, de o jabaay. ²¹ Nde o waynundurannoo e maɓɓe ndeen, o wi'i:

—Mi wartowan to moodon si Laamdo jabii.

O naati laana, o dilli Efeesu. ²² O yehi faa o yottii Kaysariya, de o yeenti Urusaliima faa o jowta kawrital goondinɓe ngaal. Caggal duum, o yehi Antiyoki.

Jahaangal Pool tatabal

²³ Pool booyti toon seeda de dilli. O feyyiti leydi Galaatiya e leydi Firigiya, imo yaha imo semmbina berde taalibaaɓe toon fuu.

No Apolos waajorii ley Efeesu e Korintu

²⁴ Alhuudiyanke bi'eteedo Apolos, dimaado Alesandiri, wari Efeesu. Wo o baawdo haala, anndudo Binndi diin, ²⁵ janngudo laawol Joomiraado. Imo teenji e waaju sanne, imo janngina kabaaru Iisaa faa laaba. De wo lootagal batisima ngal Yaayaa wadunoo ngaal tan o anndi. ²⁶ Imo waajoroo tannyoral e ley waajordu nduun. Nde Pirisilla e Akila kettindaninoo mo fu, njaari mo, piirtani mo laawol Laamdo ngool, beydani mo ko o anndaano. ²⁷ Nde Apolos anniyinoo yaade leydi Akaya ndeen, sakiraaɓe been mballi mo. Be mbinndani taalibaaɓe wonɓe toon been bataaki njabɓoo mo faa wooda. Nde o yottinoo toon ndeen, o walli goondinɓe been e dow moyɓere Laamdo sanne. ²⁸ Sabo imo yedda Alhuudiyankooɓe imo liba haala

muɓɓen hakkunde yimbe, imo hollira dum'en ley Binndi Ceniidi wo Iisaa woni Almasiihu.

19

No Pool sembindiniri goondinbe ley Efeesu

¹ Nde Apolos wonnoo Korintu ndeen, Pool jokki laawol ley baamle, yehi Efeesu. O tawi toon taalibaaɓe. ² O yami dum'en, o wi'i:

—Nde ngoondinnodon ndeen yalla on kebii Ruuhu Ceniido naa?

Be njaabii mo:

—Min nanaay yalla Ruuhu Ceniido ina woodi du, sakko min keɓa.

³ O yami be, o wi'i:

—Ndelle, lootagal batisima ngale keɓudon?

Be njaabii, be mbi'i:

—Lootagal batisima Yaayaa ngaal.

⁴ Pool wi'i:

—Yaayaa lootirii yimbe batisima tuubugol hakke, ina wi'a yimbe been ngoondina garoowo caggal muudum oon, dum woni Iisaa.

⁵ Nde be nannoo dum ndeen, be lootaa lootagal batisima dow innde Iisaa Joomiraado. ⁶ Nde Pool yownoo juude muudum dow maɓɓe fu, Ruuhu Ceniido jippii e maɓɓe, ibe kaalda demle janane, ibe kaalda annabaaku.

⁷ Ibe ngada hono yimbe sappo e dido.

⁸ Pool naati e ley waajordu nduun, ina waajoroo be tannyoral haddi lebbi tati. Imo haalda e maɓɓe, imo liddundura e maɓɓe, imo filoo faaminde be haala laamu Laamdo. ⁹ Ammaa yoorɓe berde na ngoni ley maɓɓe, njaɓaay goondinde, ina mbonna laawol Joomiraado ngool yeeso yimbe fuu. Dum wadi de Pool seedi e maɓɓe, yaari taalibaaɓe been feere, ina waajoo dum'en nyannde fuu e ley janngirde neddo bi'eteedo Tiranus. ¹⁰ O golliri noon

faa hiɓbi duubi dīdi, faa joodiibe e leydi Aasiya been fuu nani konngol Joomiraado ngool, gilla e Alhuudiyankoobe faa e Geresankoobe.

¹¹ Laamdo hokki Pool wadude kaayeeɓiiji mawdi. ¹² Fay tekke e kaddule meemude banndu makko ina njaaree, njowee e dow nyawbe. Nyawbe been ndada e nyawuuji muɓben, ginnaaji na mburtoo e muɓben. ¹³ Wobbe ley Alhuudiyankoobe na njiiloo faa ndiwa ginnaaji. 'Be pili riiwrude dum'en e innde Iisaa, be mbi'i:

—E Innde Iisaa mo Pool waajotoo haala muudum oon, njaltee!

¹⁴ Gooto e hooreebe almaami'en, Alhuudiyanke bi'eteedo Sikewa, biɓbe muudum worbe njeddo ngadii noon, ¹⁵ faa ginnaaru jaabii dum'en, wi'i:

—Mido anndi Iisaa, Pool du mido anndi haala muudum. De onon kaa, wo on beye?

¹⁶ Neddo gondudo e ginnaaru oon hipporii be semmbe faa jaalii be, torri be faa be ndoggi. 'Be njalti suudu nduun balli boli barmudi. ¹⁷ Kabaaru majjum sankitii hakkunde Alhuudiyankoobe e Geresankoobe joodiibe Efeesu fuu. Kulol nanngi be fuu, innde Iisaa Joomiraado teddinaa. ¹⁸ Heewbe e goondinbe been ngari, kaalti luttii di ngadunoo. ¹⁹ Dabarankoobe heewbe kawrunduri dewte muɓben, mbuli de yeeso yimbe fuu. 'Be kiisii coggu majje, be tawi ina wada buudi cardi ujunaaje capande joy.* ²⁰ Hono nii, haala Joomiraado kaan beydorii sankitaade e heewude semmbe.

No fitina mawdo wadiri ley Efeesu saabe laawol Joomiraado

²¹ Caggal duum, Pool siini feyfitinde Makedoniya e Akaya faa fonndoo Urusaliima. O wi'i:

—Si mi tilake toon fu, tilay mi yaha Roma du.

* 19:19 'Dum hawrata e golle jokolle faa wada duubi hemre e capande joy.

²² O neli gollidoobe e makko dido, Timote e Erasta, njaha Makedoniya. Kanko kaa, o heddii leydi Aasiya seeda. ²³ Wakkati oon, fitina mawdo wadi saabe laawol Joomiraado ngool. ²⁴ Baylo tafoowo cardi bi'eteedo Demetirus ina tafa cuuroy cardi nanndukoy e suudu tooru wi'eteendu Artemis. Imo heba e majjum tino heewngo, kanko e golloobe makko. ²⁵ O hawrunduri dum'en, kam'en e golloobe golle juude hono mabbe, o wi'i be:

—Yigiraabe, odon anndi wo e gollal ngal jawdi meeden fuu yuuri. ²⁶ Odon nji'a, odon nana no Pool oon hebiri hakkillo yimbe heewbe, ina wosina dum'en, wanaa ley Efeesu do tan, ley leyde Aasiya fuu. Imo wi'a be kulle deweteede de yimbe moyiniri juude mubben deen nganaa deweteede. ²⁷ Si jokkirii nii fu, yimbe mbonnan golle meeden. Wanaa dum tan, yimbe ndaardan suudu tooru Artemis nduun du hono bolum. Yimbe celan teddinde tooru meeden mawndu ndu wonbe Aasiya e adunaaru ndu fuu ndewata nduun.

²⁸ Nde be nannoo haalaaji diin ndeen, berde mabbe kubbi, heddii ibe peekoo, ibe mbi'a:

—Artemis Efeesunkoobe wo mawdo! Artemis Efeesunkoobe wo mawdo!

²⁹ Ngalluure ndeen fuu jiiɓii. Jamaa oon fuu doggiri taliyaare fijo ndeen. Be ndaasi Gayus e Aristarka Makedoniyankoobe, yaadiraabe Pool been. ³⁰ Pool ina yidi naatude hakkunde jamaa oon, ammaa taalibaaɓe been kadi mo. ³¹ Wobbe ley hooreebe leydi Aasiya, yigiraabe makko, neli e makko ina nyaagoo mo taa o naata taliyaare toon. ³² Wakkati oon, jamaa oon ina jiiɓii sanne. Bee do ina mbullana dum, bee to ina mbullana dum ga. Ko buri heewude e yimbe been, anndaa fay ko waddi dum'en doon. ³³ Yoga e jamaa oon kaaltani haala ka gorko bi'eteedo Alesandere mo Alhuudiyankoobe been ngadi kaaloowo mubben. Alesandere muuyi jakkanaade

yimbe muudum been, de huncani jamaa oon junngo faa haalda e muɓɓen. ³⁴ Ammaa nde be annditinoo wo o Alhuudiyanke ndeen, be fuu be keddii ibe yeewnoo faa wadi leeruuji didi, ibe mbi'a:

—Artemis Efeesunkooɓe wo mawdo!

³⁵ Ko saktii, binndoowo ngalluure ndeen deyyini jamaa oon, wi'i:

—Onon Efeesunkooɓe, ngalluure Efeesu nde woni hay-boore suudu dewal Artemis deweteedo mawdo oon, kam e natal muudum yuurungal dow kammu ngaal. Yimbe fuu na anndi dum. ³⁶ Fay gooto waawaa yeddude dum. Ndelle odon njeyi jippinde hakkillooji moodon taa ngolliron fay huunde e henyaare. ³⁷ Worɓe be ngaddudon been, nganaa wujjoobe kulle suudu dewal, nganaa yenkoobe deweteedo meeden oon. ³⁸ Si tawii Demetirus e tafoobe cardi been ina ngoodi ko njidi wullitaade fu, nyalaade careteede ina ngoodi, sarotoobe du na ngoodi. ³⁹ De si na woodi ko pilotodon ko buri dum fu, wo to kawrital saahiibe dum saroytee. ⁴⁰ Eden mbaawi felireede muurtere wadunde hannden ndeen, sabo fitina ga'udo nii walaa sabaabu fay gooto.

Caggal haalaaji diin, o yoofi jamaa oon sankitii.

20

No Pool yaari leyde Makedoniya e Geres

¹ Nde fitina oon faltinoo ndeen, Pool hawrunduri taal-ibaabe been, de sembiniri dum'en e haala. Caggal duum, waynii dum'en, fonndii Makedoniya. ² O yiiltii ley leydi ndiin, imo semmbina yimbe toon e waajuuji keewdi. Caggal duum, o yottii Geres. ³ O wadi toon lebbi tati. Nde o segilinoo faa o naata laana yaade Siiriya fu, o nani Alhuudiyankoobe ndawridii faa mbara mo. Ndelle o anniyii yeccoraade laawol Makedoniya. ⁴ Inan yaadiraabe makko: Sopater bii Pirrus jeyaado Bereya, e

Aristarka e Sekundus jeyaabe Tesaloniiki, e Gayus jeyaado Derbe, e Timote. Woodi du Tikiku e Torofim jeyaabe leydi Aasiya. ⁵ Been ardii min, ndoomowi min wuro wi'eteengo Torowas. ⁶ Minen, min naati laana yaade Filipi caggal iidi buuru mo wattaaka rabilla. E ley balde joy min kewti be Torowas, min ngadi doon jeddiire.

No Pool iirtiniri Ewtikus

⁷ Nyannde arandeere e jeddiire, tawi miden kawriti faa min keltoo buuru.* Pool ina waajoo yimbe been, sabo imo anniyii dillude jaango majjum. O heddi e waaju oon faa hakkunde jemma. ⁸ Lampe keewde ina ngoni e ley suudu dowuuru ndu min kawriti ley muudum nduun. ⁹ Suka jokolle bi'eteedo Ewtikus ina joodii dow feneetere. Ko Pool juutini waaju muudum oon duum, Ewtikus ŋoŋi, faa daanii doyngol teddungol. O saami yuuwde e feneetere sooro tataɓo ngoon. Nde be kuncunoo mo ndeen, tawi o maayii. ¹⁰ Ammaa Pool jippii, hippii e makko, hooyi mo e juude muudum, wi'i:

—Mbaaltee! Yonki makko wartii!

¹¹ Ndeen Pool yeenti, heltii buuru, nyaami. Caggal duum, o warti e waaju makko faa weeti, de o dilli. ¹² Suka jokolle oon hooraa ina wuuri. Dum waaltini berde maɓbe sanne.

No Pool waynorii hoorebe goondinbe wonbe Efeesu

¹³ Minen, min artii yaade, min naati laana yaade Asos do min njeyi nannude Pool, sabo imo anniyii jaarude toon koyde. ¹⁴ Nde min tawunduri Asos ndeen, min nanni mo laana, min njottii Mitilene. ¹⁵ Min yuwi doon e laana, min njottowii jaango muudum yeeso ruunde† Kiyos. Fabbi-jaango muudum min paltorii dakkol ruunde Samos, de

* 20:7 Heltaade buuru ina fiirta rewruude Laamdo hiraande seniinde.

† 20:15 Ruunde wo leydi tummbiindi hakkunde maayo manngo.

fabbiti-janngo mum min njottii Miletus. ¹⁶ Pool anniyii wosaade Efeesu, faa taa booya ley leydi Aasiya ndiin. Imo henyanii yottaade Urusaliima nyannde iidi benndal alkama si tawii na laato.

¹⁷ Nde Pool wonnoo Miletus ndeen, nelani hooreebe kawrital goondinbe Efeesu been. ¹⁸ Nde be ngarnoo ndeen, o wi'i be:

—Odon anndi no ngorrumi e moodon gilla nde koyngal am naatunoo e leydi Aasiya ndi faa warde hannden. ¹⁹ Mi gollirani Joomiraado leeyinkinaare fuu, kam e gondi keewdi e torraaji di Alhuudiyankooobe umminani kam diin. ²⁰ Odon anndi mi suudaay on huunde fuu ko nafata on, mi waajake on, mi jannгинii on hakkunde yimbe e ley galleeji moodon. ²¹ Mi tindinii Alhuudiyankooobe e Gere-sankooobe fuu tuubana Laamdo, ngoondina Joomiraado meeden Iisaa. ²² Joonin, Ruuhu Ceniido na yaara kam Urusaliima, mi anndaa ko hewtoytooto kam toon. ²³ Ko anndumi tan, Ruuhu Ceniido oon na holla kam ley gure deen fuu ina wi'a kam geyyelle e torraaji ina ndoomi kam. ²⁴ De miin kaa, mi hiisaaki nguurndam am e maayde am fuu si mi timminii dadfundurgol, mi hebii yottinde gollal ngal Iisaa Joomiraado halfini kam ngaal. Gollal ngaal woni seedaade Kabaaru Lobbo haala hinney Laamdo.

²⁵ Mi yiilake hakkunde moodon, mido waajoo haala laamu Laamdo. De joonin mido anndi on nji'oytaa kam katin. ²⁶ Dum wadi de mido sappoo on hannden dum do: si tawii gooto moodon halkii, wanaa feloore am. ²⁷ Sabo mi waajake on anniyaaji Laamdo fuu, mi suudaay on fay huunde. ²⁸ Ndeenee ko'e moodon, ndeenon coggal ngal Ruuhu Ceniido halfini on faa kaybon ngaal. Laatodon duroobe kawrital goondinbe Laamdo, ngal soodiri yiyam biyum. ²⁹ Miin, mido anndi caggal am yimbe bonbe cooroto e ley moodon hono no pobbi jolbudi, katin du

di accataa coggal ngaal. ³⁰ Fay e ley moodon danyan worbe ummiibe ina mbaajoo waajuuji fewreeji faa pooda taalibaabe been njokka dum'en. ³¹ Dum le, kakkilon! Miccitodon, jemma e nyalooma fuu faa wadi duubi tati, mi selaay tindinirde gooto moodon fuu e gondi.

³² Joonin, mido halfina on Laamfo, e konngol hinney muudum. Konngol ngool ina waawi sembinde on e ley goondinal mon, hokka on ko resani seniibe fuu. ³³ Abada mi muuyaay fay huunde e moodon, wanaa cardi, wanaa kanje, wanaa kaddule. ³⁴ Onon e ko'e moodon, odon anndi juude am de kumti haajuuji am e haajuuji wondube e am. ³⁵ Mi hollii on e kabaaruuji diin fuu, sanaa ngolliron noon, mballon tampube. E ley duum fuu, miccodon dii do haalaaji di Joomiraado meeden Iisaa haali kam e hoorem: «Kokkudo buri kokkaado barke.»

³⁶ Nde Pool tilinoo haalde dum ndeen, kam e maɓɓe fuu be kofii, be ndu'ii. ³⁷ Be fuu be mboyi bojji mawdi, be kippii e Pool, be mucciidum. ³⁸ Ko buri mettude be fu, ko o wi'i be nji'ataa mo katin duum. Caggal duum, be dowti mo faa o naata laana maayo.

21

No Pool yaari Urusaliima

¹ Nde min ceedunoo e maɓɓe ndeen, min naati laana maayo, min mbosaaki, min njehi ruunde Kos. Jaango majjum, min njehi ruunde Rodosa. Min yuwi doon, min njottii wuro Patara. ² Min kebi laana peyyitooa yaade leydi Finisi. Min naati, min ndunnyi. ³ Nde min njahunoo faa min kaynii Ruunde Kipirus dakkol amin gere nano fu, min ponndii leydi Siiriya. Min njottii toon, min njippii wuro wi'eteengo Tirus.

Wo doon laana kaan jippinta gineeji muudum. ⁴ Min tawi taalibaabe, min ngondi e muɓɓen doon balde jeddi.

Ibe mbiira Pool ley Ruuhu Ceniido taa yaha Urusaliima.
⁵ Nde jeddiire ndeen hibbunoo ndeen, min ndilli. Be fuu be dowti min faa min njalti wuro ngoon, kambe e rewbe e sukaaabe. Min kofii hunduko maayo manngo, min ndu'ii.
⁶ Nde min mbaynundurnoo ndeen, minen kaa min naati laana, kambe du be njeccii cuudi mabbe.

⁷ Nde min naatunoo laana Tirus min ndilli fu, min njehi Potolemays. Min njowtowi sakiraaabe toon, min nyallidi e mabbe, min mbaali. ⁸ Jaango majjum, min ndilli doon, min njehi Kaysariya. Min naatowi suudu Filipu baajotoodo Kabaaru Lobbo oon, min njippanii dum. Wo o gooto hakkunde subaabe njeddo Urusaliima been.* ⁹ Imo jogii bibbe rewbe nayo be barjaaka, haaldooabe annabaaku.
¹⁰ Nde min ngadunoo doon balde seeda fu, annabaajo bi'eteedo Agabus yuuri Yahuudiya, ¹¹ wari to amin. O hooyi kabborgol Pool, o habbi juude makko e koyde makko. O wi'i:

—Ruuhu Ceniido wi'i: nii Alhuudiyankoobe wonbe Urusaliima been kabbirta jeydo kabborgol ngol oon, ngatta dum e juude yimbe be nganaa Alhuudiya'en.

¹² Nde min nannoo dum ndeen, minen e jeyaabe doon been fuu, min nyaagii Pool taa yaha Urusaliima. ¹³ Pool kaa jaabii, wi'i:

—Dume wadi de odon mboya, odon keccindina bernde am? Miin, mido segilanii ko wanaa habbeede tan, mido segilanii fay maayde ley Urusaliima saabe innde Iisaa Joomiraado.

¹⁴ Nde min paamunoo min mbaawaay waylitinde an-niya makko ndeen, min celi mo, min mbi'i:

—Joomiraado wada muuyde muudum!

No Pool yottorii Urusaliima de hawriti e Yaakuuba

* 21:8 Golle Nulaabe 6.1-6, 8.5.

¹⁵ Nde wadunoo balde seeda fu, min cegilii, de min ponndii Urusaliima. ¹⁶ Taalibaabe Kaysariya wobbe njaadi e amin, njaari min galle gorko bi'eteedo Manason faa min njippanoo dum. Manason wo jeyaado Kipirus, laatiido taalibaajo gilla ko booyi.

¹⁷ Nde min njottinoo Urusaliima ndeen, sakiraabe been njaabborii min seyo. ¹⁸ Jaango majjum, min njaadi e Pool to Yaakuuba. Mawbe kawrital goondinbe been fuu ina tawaa toon. ¹⁹ Caggal ko o jowti be duum, o fillitanii be huunde fuu ko Laamdo wadani yimbe be nganaa Alhuudiyankoobe saabe golle makko. ²⁰ Nde be nannoo dum ndeen, be njetti Laamdo. Be mbi'i Pool:

—Sakiike amin, a yi'ii Alhuudiyankoobe ujunaaje ngoondinii. Faa hannden i'be tinnii e jokkude Tawreeta Muusaa. ²¹ Be kaalanaama ada janngina Alhuudiyankoobe wonbe hakkunde lenyi goddi njoppa Tawreeta Muusaa, mbiidaa taa taada sukaabe mubben katin, taa njokka al'aadaaji diin katin. ²² Ndelle, noy ngadeten? Sabo tannyoral be nanan a warii. ²³ Wadu ko min kaalante duum. Miden njogii do worbe nayo wadanbe Laamdo hunayeere. ²⁴ Yaadu e mabbe, de laamnidaa hoore maa e mabbe, njobaa ko be kaani yobude duum, faa be labee. Ndeen yimbe fuu anndan ko haaletee dow maada duum fuu wanaa goonga. Be anndan aan e hoore maa ada jokki Tawreeta Muusaa. ²⁵ Goondinbe yuurube e lenyi goddi been, min mbinndanii dum'en ndeentoo e ko hirsanaa tooruji e yiyam e ko saadi, kam e jeenu.

²⁶ Pool hooyi worbe been, yaadi e mubben. Jaango majjum, o laamnidaa e mubben laabal diina. O naati suudu dewal mawndu nduun, o haalani almaami'en been. O wi'i si nyalaade laamnugol deen kibbii fu, mono e mabbe fuu wadane sadaka.

No Pool nanngiraa ley suudu dewal mawndu

²⁷ Nde balde jeddi deen badinoo hibbude ndeen, Alhuudiyankooɓe wobbe yuurube leydi Aasiya nji'i Pool e ley suudu dewal mawndu nduun. Be ummini hakkillooji yimbe been fuu, be nanngi mo. ²⁸ Ibe peekoo, ibe mbi'a:

—Israa'iilankooɓe, mballee min! O woni gorko jannginoowo yimbe e ley nokkuuje deen fuu ina liddoo yimbe lenyol meeden, ina liddoo Tawreeta meeden, ina liddoo nokku ceniido o. Joonin kaa, o waddii fay Geresankooɓe e ley suudu dewal mawndu ndu. O tuuninii nokku ceniido o!

²⁹ Walaa ko be mbiiri noon si wanaa ko be njiinoo Torofim Efeesunke oon ina wondi e Pool ley ngalluure ndeen. Ibe cikka Pool nanniino mo e ley suudu dewal mawndu nduun.

³⁰ Jirkitaango ngoon huuɓi ngalluure ndeen. Yimbe ina njaltira tatteeji diin fuu. Be nanngi Pool, be ndaasi dum faa be mburtini dum suudu dewal mawndu nduun, de be ommbi dammbude deen wakkati oon law. ³¹ Nde be pilotonoo faa be mbara Pool ndeen, tawi hooreejo sordaasiibe oon humpitake Urusaliima fuu jiiɓake. ³² Wakkati oon, o hooyi sordaasiibe e mawbe muɓben, o doggani jamaa oon. Nde yimbe been njiinoo mo kanko e sordaasiibe been ndeen, celi fiyude Pool. ³³ Hooreejo oon battii Pool, yamiri Pool nanngée, habbiree callali didi. O yami,

—Gorko o wo moy? Dume o wadi?

³⁴ Jamaa oon ina feekoo. Bee ina yeewnoo dum, bee to ina yeewnoo dum to. Duko jiiɓiiko koon hadi mo faamude. Ndelle o yamiri Pool yaaree ley suudu sooro sordaasiibe toon. ³⁵ Nde Pool warnoo faa yeeɗa kalikali sooro oon, sordaasiibe been ndonndii mo saabe nyanngere jamaa ndeen, ³⁶ sabo yimbe heewbe ina njokki mo ina peekoo, ina mbi'a:

—Ittu yonki makko!

No Pool jaaborii yimbe Urusaliima

³⁷ Nde sordaasiibe been ngarnoo faa nanna Pool ley sooro muɓben ndeen, Pool wi'i hooreejo oon:

—Ina daganoo kam mi haalda e maa naa?

Oon wi'i mo:

—Aa? Ada waawi geresankooe naa? ³⁸ Ndelle a wanaa Misiranke gadudo muurtere ko booyaay oon naa? A wanaa gardudo e wadoobe bar-ko'e ujunaaje nayo, de njaarudaa dum'en ley ladde naa?

³⁹ Pool jaabii, wi'i:

—Miin, mi Alhuudiyanke dimaado Tarsus ley leydi Silisi. Ngalluure ndeen wanaa nde anndaaka koy. Mido nyaage ndujanodaa kam mi haalda e yimbe been.

⁴⁰ Hooreejo oon dujanii mo dum. Pool darii e dow yeentirde ndeen, bantani yimbe been junngo. Nde be ndeyfininoo ndeen, o haali e ibraninkooe, o wi'i:

22

¹ —Sakiraabe e baabiraabe, kettinee joonin faa mi seedanoo on mi jeyaa feloore nde njowudon dow am.

² Nde be nannoo wo ibraninkooe o haaldata e mabbe fu, deyyinaare ndeen beydii katin. O wi'i:

³ —Wo mi Alhuudiyanke dimaado Tarsus ley leydi Silisi. Ammaa Urusaliima do mawnumi. Gamaliyel wonnoo moodibbo am. Kanko janngini kam Tawreeta maamiraabe meeden oon faa laabi tal. Mido jinngana Laamdo hono no ngorrudon hannden on fuu ni. ⁴ Mi torrii jokkuba Laawol ngool faa maayi. Mi nanngii worbe e rewbe, mi uddii dum'en ley kasu. ⁵ Almaami Mawdo e waalde Saahiiibe been fuu ina ceedanoo kam, kam'en du. Wo e muɓben kebuni derewol faa mi holla sakiraabe muɓben wonbe Damas been. De njahumi faa mi habbowa jokkuba laawol Iisaa wonbe toon been, faa mi wadda dum'en Urusaliima faa njukkee.

*No Pool haaliri haala tuubugol muudum
(Golle Nulaabe 9.1-19, 26.12-18)*

⁶ Woodi, mido yaha faa badiimi Damas, wakkati hakkunde naange. Wakkati gooto annoora mawdo yu-
uri dow kammu, yayni, fiilii kam. ⁷ Caamumi e leydi,
nanumi daande ina wi'a kam: «Sool, Sool, ko wadi de
ada torra kam?» ⁸ Njaabiimi, mbiimi: «Aan wo a moy,
joomam?» Nde mbi'unoomi noon fu, o wi'i kam: «Miin,
wo mi iisaa Nasaraatuujo mo torrataa oon.» ⁹ Wondube
e am been nji'i annoora oon, ammaa be nanaay daande
haaldunde e am ndeen. ¹⁰ Ndeen, mbiimi: «Joomiraado,
dume ngadammi?» Joomiraado wi'i kam: «Umma, yahu
Damas. A haalante toon ko Laamdo anniyii ngadaa fuu.»
¹¹ Wondube e am been dowi kam, njaari kam faa ley
Damas, sabo delkugol annoora ngool wumnii kam.

¹² Ananiyas wo gorko kuldo Laamdo, jokkudo Tawreeta
Muusaa. Alhuudiyankoobe wonbe toon fuu ceedanii
mo wo o moyyo. ¹³ O wari, o darii yeeso am, o wi'i
kam: «Sool, sakiike am, wumtu!» De wakkati oon ni,
mbumtumi, njiimi mo. ¹⁴ O wi'i: «Laamdo maamiraabe
meeden oon subake ma faa paama muuyde muudum, faa
nji'aa Ponnditiido oon, nanaa haala e hunnduko muudum.
¹⁵ Sabo aan seedantoo mo yeeso yimbe fuu ko njiidaa e
ko nanudaa. ¹⁶ Joonin, dume ndoomataa katin? Umma,
lootedaa lootagal batisima, de njaaforedaa lutti maa e
noddude innde Joomiraado.»

¹⁷ Caggal mi yeccake Urusaliima, mido wada du'aare
ley suudu dewal mawndu, de won ko njiimi e holleede.
¹⁸ Ley holleede oon mi yi'ii Joomiraado, wi'i kam: «Hanya
law, yaltu Urusaliima, sabo be njabataa seedaaku ngu
ceedantodaa kam nguun.» ¹⁹ Njaabiimi, mbiimi: «Joomi-
raado, ibe anndi mido yahannoo ley cuudi baajordi diin
fuu, mido uddannoo mido fiyannoo goondinbe ma been.

²⁰ Nde yiyam Etiyen seedee maada oon yuppetenoo ndeen, mido darii, idum weli kam ko o waraa duum. Miin haybannoo kaddule warbe mo been.» ²¹ Joomiraado jaabii kam, wi'i: «Yahu, mi nulete to woddi, to yimbe be nganaa Alhuudiyankoo.»

No Pool wi'iri wo Romanke

²² Ibe kettinanii mo faa o haali haala ka. Ndeen be yepti daade mabbe, be mbi'i:

—Ittu mo e adunaaru ndu! O haanaa wuurude katin!

²³ Ibe peekoo, ibe njiila saayaaji mabbe, ibe mbicca leydi. ²⁴ Hooreejo oon yamiri Pool yaaree ley suudu sooro mubben doon, lamndoree piide faa be paama ko wadi de jamaa oon ina wulla e makko hono ni. ²⁵ Nde be kabannoo mo faa be piya mo ndeen, o wi'i mawdo sordaasiibe gondo doon:

—Yalla na daganoo on piyon Romanke, sakko mo saraaka naa?

²⁶ Nde mawdo oon nannoo dum ndeen, yehi to hooreejo mubben oon, wi'i:

—Ada anndi ko nesudaa wadude naa? Gorko oon wo Romanke!

²⁷ Ndeen hooreejo oon wari to Pool, yami dum, wi'i:

—Haalanam, yalla a Romanke naa?

Pool jaabii, wi'i:

—Wo mi kam!

²⁸ Ndeen hooreejo oon jaabii, wi'i:

—Miin kaa, ceede keewde njobumi de kebumi laataade Romanke.

Pool wi'i mo:

—Miin, mi finii tawumi mi kam.

²⁹ Wakkati oon anniyiibe fiyude mo faa tilsinana mo haaltude been acciti. Hooreejo oon huli, sabo anndii Pool wo Romanke woodi habbiino dum.

No Pool yaariraa yeeso waalde Saahiibe

³⁰ Jaango majjum, hooreejo oon habbiti Pool, sabo na yidi tannyorde ko Alhuudiyankoobe been mbullitii dum. O yamiri hooreebe almaami'en e waalde Saahiibe ndeen fuu kawrita. Caggal duum, o waddi Pool, o darni dum yeeso mabbe.

23

¹ Pool ndaari waalde Saahiibe been, wi'i:

—Sakiraafe, wo bernde nde walaa feloore mbuurdumi yeeso Joomiraado faa yottaade nyalooma hannden o.

² Ndeen Ananias, Almaami Mawdo oon, yamiri dari-noobe dakkol makko been piya mo hunnduko. ³ Ndeen, Pool wi'i mo:

—Laamdo fiyete, aan kokuwol dawninaangol nanndungol wo lobbol! Ada joodii faa carorodaa kam e Tawreeta Muusaa, de a luttii Tawreeta Muusaa ko njamirdaa mi fiyee duum.

⁴ Darinoobe doon been mbi'i Pool:

—Yalla a mbonkoto Almaami Mawdo mo Laamdo joyyini o naa?

⁵ Pool jaabii, wi'i:

—Sakiraafe, mi faamaayno yalla wo o Almaami Mawdo. Si goonga, mido anndi ina winndaa: «Taa mbonka hooreejo lenyol maa!»*

⁶ Pool ina anndi wobbe ley Saahiibe been wo Saduki'en, wobbe mubben du wo Farisa'en. Ndelle yeewnii semmbe hakkunde kawrital doon, wi'i:

—Sakiraafe, miin mi Farisanke, bii Farisanke. Wo saabe yowugol jikke e ummital maaybe carorteemi!

⁷ Nde o haalnoo dum ndeen, Farisa'en e Saduki'en been njeddunduri, kawrital ngaal feccii. ⁸ Sabo Saduki'en ina mbi'a ummital walaa, maleyka'en ngalaa, ruuhuuji du ngalaa. Ammaa Farisa'en ina ngoondini dum fuu. ⁹ Duko

* 23:5 Wurtagol 22.27.

koon beydii mawnude. Jannginoobe Tawreeta wobbe heedanbe Farisa'en been, na ngada kalala mawdo, ina mbi'a:

—Walaa fuu ko boni ko min nji'i e gorko o! Ina waawi taweede ruuhu naa maleyka haaldi e makko!

¹⁰ Jeddi diin mawni faa hooreejo sordaasiibe oon huli taa be ceeka Pool. Dum wadi de o yamiri sordaasiibe njippoo to kawrital toon, itta Pool e juude yimbe been, njeccina dum to suudu sooro muɓben toon.

¹¹ Jemma jukkudo oon, Joomiraado ɓangi e Pool, wi'i dum:

—Sellin bernde maa! No ceedoranidaa kam Urusaliima noon, na tilsi ceedanodaa kam ley Roma du.

No Alhuudiyankooɓe mbatiri faa mbara Pool

¹² Nde weetunoo ndeen, Alhuudiyankooɓe been mbati, kunii nyaamataa njarataa sanaa nde mbari Pool.

¹³ Batidinbe been ina ɓuri worbe capande nayo. ¹⁴ Be njehi to hooreebe almaami'en e mawbe, be mbi'i:

—Min kunake hunayeere fay huunde min nyaamataa min njarataa gilla joonin, sanaa nde min mbari Pool.

¹⁵ Joonin, onon e waalde Saahiiɓe been, mbi'ee hooreejo sordaasiibe oon waddana on Pool. Mbi'on odon njidi faamitaade ko o haalata duum. Minen, miden cegilii faa min mbara mo gilla o yottaaki.

¹⁶ Bii sakiike Pool debbo nani ko be anniyii duum, yehi to suudu sordaasiibe toon, naati, humpiti Pool. ¹⁷ Pool noddi gooto e mawbe sordaasiibe been, wi'i dum:

—Yaaru suka gorko o to hooreejo toon, sabo won ko o yidi haalande dum.

¹⁸ Mawdo sordaasiibe oon yaari mo to hooreejo muudum toon, wi'i dum:

—Pool ommbaado oon noddi kam, nyaagii kam mi wadda suka gorko o to maa, sabo won ko o yidi haalande ma.

¹⁹ Hooreejo oon nanngi junngo makko, toowtidi e makko, de yami mo:

—Dume kaalantaa kam?

²⁰ Suka oon wi'i mo:

—Alhuudiyankoobe ndawridii. Be nanndinkinto e yidufe faamitaade kabaaru Pool. Be nyaagete jaango ngaddanaa be Pool yeeso waalde Saahiibe ndeen. ²¹ Taa njabanaa be! Sabo ko buri worbe capande nayo na duppinanii mo, kunake nyaamataa njarataa si mbaraay mo. Be cegilake, ibe ndoomi yamiroore maa.

²² Hooreejo oon wi'i suka gorko oon:

—Taa haalan fay gooto yalla a faaminii kam dum.

O yoppi dum dilli.

No Pool nuldiraa Kaysariya

²³ Caggal duum, o noddi mawbe sordaasiibe makko dido, o wi'i dum'en:

—Kawrunduree worbe keme dido e waddiibe pucci capande njeddo, kam e jom'en labbe keme dido. On fuu, cegilanee yaade Kaysariya wakkati yamnde jeenay jemma. ²⁴ Cegilee pucci faa njaaron Pool e jam, to Filiki goforneer oon.

²⁵ Hooreejo oon winndi bataaki ki, wi'i:

²⁶ Miin, Kalawdiyus Lisiya, mido jowte, aan Filiki goforneer teddudo.

²⁷ Gorko mo neldumaami o, wo Alhuudiyankoobe nanngunoo dum, anniyii warude dum. Nde kumpitinoomi o Romanke ndeen, naatumi, miin e fedde sordaasiibe ndeen, ittumi mo. ²⁸ Ngaddumi mo yeeso waalde Saahiibe mabbe, sabo mido yidi faamude ko be peldi mo duum. ²⁹ Tawumi wo dow sariya mabbe

tan be peldi mo, de dum wanaa huunde waawunde warude mo naa uddude mo. ³⁰ Caggal duum, maatumi Alhuudiyankoobe ndawridii faa mbara mo. Dum wafi de neldumaami mo wakkati oon. Mi yamirii feloobe mo been du njaha to maa, pela mo toon.

³¹ Sordaasiibe been ngadi ko njamiraa duum, kooyi Pool ley jemma, njaari dum faa Antipatiri. ³² Jaango majjum, sordaasiibe yaarannooobe e koyde been njeccii to suudu muɓben Urusaliima. Be njoppidi Pool e waddiibe pucci been, njottinowa dum. ³³ Nde been njottinoo Kaysariya ndeen, kokki goforneer oon bataaki kiin, njoppi Pool e junngo makko. ³⁴ Nde goforneer oon janngunoo bataaki kiin fu, yami toy Pool jeyaa. Nde nannoo wo Silisi o jeyaa ndeen, ³⁵ wi'i mo:

—Mi nanan haala maa si feloobe ma been ngarii.

O yamiri Pool doomowee to suudu Hirudus laamordu toon.

24

No Pool feldaa yeeso Filiki goforneer

¹ Balde joy caggal duum, Ananiyas Almaami Mawdo oon yottii Kaysariya. Imo wondi e mawbe wobbe, kam e janngudo sariya Roma'en bi'eteedo Tertulu. Be peli Pool yeeso goforneer oon. ² Nde Pool noddanoo ndeen, Tertulu fudfi felude mo yeeso kaananke oon, wi'i:

—Filiki kaananke teddudo, wo saabe maada de min kefi jam booydo. Woodi ko moyyinaa ley lenyol ngol du wo haybugol maada wadi. ³ Min annditii fuu ko ngadudaa, yimbe tatteeji fuu na njettire berde belde. ⁴ Mi yidaa joonnde ndeen juuta, de mido nyaage saabe moyyuki maa, kettindanodaa min seeda. ⁵ Min tawii gorko o wo daaboowo bone sanne. Wo o gaddoowo fitina hakkunde Alhuudiyankoobe wonbe ley adunaaru fuu. O ardiido

laawol Nasaraatunkoobe. ⁶ O filake tuuninde suudu dewal mawndu nduun, de min nanngi mo. [⁷ Miden njidi saraade mo sariya amin, tawi Lisiya hooreejo sordaasiibe oon ittirii mo semmbe e juude amin, yamiri feloobe mo been ngara yeeso maa.]* ⁸ Aan e hoore maa, lamndodaa mo, paamaa ko min peldi mo duum fuu.

⁹ Alhuudiyankoobe tawaabe toon been keedani kaaloowo oon, mbi'i noon jaati worri.

¹⁰ Ndeen Filiki, goforneer oon, hokki Pool laawol faa haala. Pool wi'i:

—Mido anndi wafii duubi ada saroo lenyol ngol. Dum wadi de mido seyoro jakkanaade hoore am. ¹¹ Buraa balde sappo e didi ko ngarumi Urusaliima faa mi sujidana Laamdo. Si a taykake fu, a tawan hono noon worri. ¹² Fay gooto tawaay kam mido dukida e neddo naa mido jirkita jamaa, wanaa e ley suudu dewal mawndu nduun, wanaa e ley cuudi baajordi, wanaa e ley ngallu-ure ndeen. ¹³ Be mbaawaa tabintinde ko be peldi kam joonin duum. ¹⁴ Ammaa mido jabi yeeso maa: mido rewri Laamdo maamiraabe meeden oon e laawol ngol be mbi'ata feerewol ngool. Mido goondini ko winndaa e Tawreeta Muusaa duum e ko winndaa e dewte annabaabe duum fuu. ¹⁵ Woodi, mido tannyori Laamdo iirtinan fonnditiibe e bonbe fuu, hono no Alhuudiyankoobe du tannyori ni. ¹⁶ Saabe duum mido tinnoo wondude e bernde nde walaa feloore yeeso Laamdo e yeeso yimbe wakkati fuu.

¹⁷ Caggal duubi keewdi, mi wartii faa mi wadana yimbe am dokke, mi itta sadakaaji. ¹⁸ Wakkati oon be tawi kam e ley suudu dewal mawndu nduun caggal ko ngadumi al'aada senagol. Mi waldaa e jamaa, mi waldaa e duko.

* 24:7 E dereeji booydi, goddi ngalaa aaya 7.

¹⁹ Alhuudiyankoobe wobbe yuurube leydi Aasiya wonnoobe doon, wo been kaannoo warude pela kam yeeso maa, si tawii won ko ngadumi. ²⁰ Yimbe bee do, sanaa kam'en e ko'e mubben kaala boofi di nji'i e am nde ndarinoomi yeeso waalde Alhuudiyankoobe Saahiibe ndeen. ²¹ Be mbaawaa wiide mi wadii faa'e si wanaa konngol gootol ngol ndariimi de yeewniimi: «Wo saabe ummital maaybe wadi de mido saree hannden!»

²² Filiki oon, na anndi laawol Iisaa ngool, hanti haala, wi'i:

—Si Lisiya hooreejo sordaasiibe oon warii fu, ndeen carotoomi haala moodon ka.

²³ O yamiri mawdo sordaasiibe oon hayba Pool, de newnana dum, taa hada fay gooto e yigiraafe muudum been warude walla dum.

²⁴ Balde seeda caggal duum, Filiki wardi e deekum Alhuudiyanke bi'eteedo Durusiila. O neli Pool waddowaa, o hettindanii dum ina haala haala goondinal Iisaa Almasiihu. ²⁵ Kaa nde Pool haalannoo haala fonnditaare e nanngitaare e sariya garoowo ndeen, Filiki huli, wi'i:

—Joonin kaa heyii! Yahu. Nde kebindiimi fuu, mi nodditete.

²⁶ O miilii Pool hokkan mo ceede. Dum wadi de imo nodda dum kile keewde faa be njewtida.

²⁷ Nde wadunoo duubi didi fu, Porsiyus Festus loomti Filiki, laatii kaananke. Ammaa Filiki yoppi Pool e ley kasu doon, sabo na yidi welnande Alhuudiyankoobe been.

25

No Pool nyaagorii sariya muudum yaaree to kaananke Roma

¹ Balde tati caggal ko Festus wari e ley leydi ndiin duum, yuwi Kaysariya, yehi Urusaliima. ² Doon, hooreebe almaami'en e ardiibe Alhuudiyankoobe ngari to makko

de peli Pool. Be nyaagii mo semmbe ³ o walla be, o wadda Pool Urusaliima. Ko be mbiiri mo noon dey, ibe piloo duppinanaade dum dow laawol faa be mbara dum. ⁴ Festus jaabii be, wi'i:

—Pool ina uddii ley kasu Kaysariya toon. Miin e hoore am du, mi yeccoto wuro ngoon law. ⁵ Mawbe moodon ngara njaada e am Kaysariya, pela gorko oon si tawii won ko wadi.

⁶ Festus waddaay e mabbe ko buri balde jeetati naa sappo, de yeccii Kaysariya. Jaango majjum, o joodowii to sarorde toon, o yamiri Pool waddee. ⁷ Nde Pool yot-tinoo ndeen, Alhuudiyankooɓe yuuruɓe Urusaliima been piilii dum, peldi dum kulle bonde keewde. Ammaa be mbaawaay laabinde pelooje deen. ⁸ Ndeen Pool jakkani hoore muudum, ina wi'a:

—Mi wadaay ko boni, wanaa e sariya Alhuudiyankooɓe oon, wanaa e suudu dewal mawndu nduun, wanaa e kaananke Roma mawdo oon du.

⁹ Festus ina yidi welnande Alhuudiyankooɓe been. Ndelle yami Pool, wi'i:

—Ada jaba yaade Urusaliima faa mi sarowoo toon kabaaru maa oon naa?

¹⁰ Nde o yamunoo duum fu, Pool jaabii, wi'i:

—Wo e sarorde kaananke Roma mawdo ngonumi, wo do kaanumi sareede. Mi wadaay Alhuudiyankooɓe been fuu ko boni. Aan e hoore maa du, ada anndi. ¹¹ Si mi wadii ko boni, ko foti warude kam fu, mi salataako wareede. Ammaa si fay huunde e ko be peldi kam duum wanaa goonga fu, fay gooto waawaa wattude kam e juude mabbe. Sariya am faltake do. Wo kaananke Roma mawdo oon, kam sarotoo kam.

¹² Caggal nde Festus haaldunoo e tindinoobe dum ndeen, jaabii Pool, wi'i:

—Afa yidi kaananke Roma mawdo sare, ndelle a yahan to kaananke Roma mawdo oon!

No Pool waddiraa yeeso Agirippa e Bereniika

¹³ Balde seeda caggal duum, Agirippa kaananke oon e Bereniika, sakiike mum debbo, ngari Kaysariya faa njowta Festus. ¹⁴ Nde be booytunoo doon balde seeda fu, Festus haalani kaananke oon haala Pool, wi'i:

—Ina woodi gorko mo Filiki yoppi do ley kasu. ¹⁵ Nde njahunoomi Urusaliima ndeen, hooreebe almaami'en e mawbe Alhuudiyankoobe kaalanii kam haala makko, nyaagii kam mi saroo mo o jukkee. ¹⁶ Njaabiimi be: Al'aada Romankoobe jabataa saraade neddo si hawritaay e feloobe dum been. Sanaa tawee ina fotti faa jaaboo ko feldaa duum. ¹⁷ Ndelle be fuu be ngarii do. Miin le, mi neebinaay dum fes, sabo jaango majjum njoodowiimi to sarorde toon, njamirmi gorko oon waddee. ¹⁸ Feloobe mo been ndarii, kaali, de be ngaddaay fay feloore wootere ko nanndani kam wo bonanda. ¹⁹ Be peldii mo haala diina mabbe, kam e gooto bi'eteedo Iisaa maaydo, mo Pool wi'ata ina wuuri. ²⁰ Woodi miin kaa, mi yi'aay fuu no njiitirammi goonga e haala kaan. Dum wadi de lamndiimi mo yalla imo jaba saroweede Urusaliima. ²¹ Ammaa o nyaagake kabaaru makko wattee e juude kaananke mawdo oon. Ndelle njamirmi o haybee faa mi heba neldude mo kaananke Roma mawdo oon.

²² Agirippa wi'i Festus:

—Mido yidi hettindanaade gorko o, miin e hoore am. Festus wi'i:

—A hettindanto mo jaango.

²³ Jaango majjum, Agirippa e Bereniika ngardi e yukki-naare mawnde, naati e ley sarordu nduun, kam'en e hooreebe sordaasiibe e mawbe ngalluure ndeen. Festus yamiri Pool waddee. ²⁴ Nde waddanoo fu, Festus wi'i:

—Agirippa kaananke e kawrital tawaabe do! On nji'ii gorko o. Alhuudiyankooɓe fuu pelii mo to am ley Urusaliima e do fuu. Ibe yeewnoo, ibe mbi'a o haanaa yoppeede o wuura. ²⁵ De miin e hoore am kaa, mi tawii o wadaay fay huunde ko haani warude mo. Ammaa kanko e hoore makko, o nyaagake sariya makko yaaree faa to kaananke Roma mawdo oon. Ndelle mi anniyake neldude mo toon. ²⁶ Ammaa mi walaa ko mi winndana kaananke oon dow kabaaru makko. Dum wadi de ngaddumi mo yeeso moodon, e ko furi dum fuu, yeeso maada aan kaananke Agirippa. Hono nii, si en kettindake haala makko fu, mi heban ko mi winnda. ²⁷ Sabo hakkillo am jabaay neldude kasunke to kaananke tawee hollitaay ko nanngiraa.

26

¹ Agirippa wi'i Pool:

—A hokkaama laawol. Haalu haala maa.
Ndeen, Pool banti junngom, jaabii, wi'i:

² —Agirippa kaananke, mi seyorake laamnude hoore am yeeso maa hannden ko Alhuudiyankooɓe peldi kam duum fuu. ³ Ada anndi al'aadaaji Alhuudiyankooɓe e haalaaji muɓɓen fuu. Saabe majjum mido nyaage, kettindanodaa kam e munyal.

⁴ Alhuudiyankooɓe fuu ina anndi no mbuurdumi gilla mi cukalel. Ibe anndi no ngorrunoomi e ley yimbe leydi am e ley Urusaliima fuu. ⁵ Ibe anndi gilla arande, si be njabii seedaade: mido jokki laawol diina amin burngol tiidude ngol, mido hiisodaa e Farisa'en. ⁶ Joonin, mi darake faa mi saree saabe mi yowii jikke am dow amaana mo Laamdo wadani maamiraaɓe meeden oon. ⁷ Yuwdiiji meeden sappo e didi diin ina njowi jikke muɓɓen e tabintingol amaana oon, ina ndewira semmbe jemma e nyalooma. Kaananke, wo saabe jikke o Alhuudiyankooɓe

peldi kam! ⁸ Ko wadi de miilidon Laamdo waawaa iirtinde maaybe?

⁹ Miin e hoore am, ley ko faltii mi tannyoriino mido haani bonnude innde Iisaa Nasaraatuujo oon, no laatorii fuu. ¹⁰ Wo dum pay ngadumi Urusaliima du. Hooreebe almaami'en been kokkii kam baawde mi udda seniibe heewbe e kasu. Nde be caranoo faa be mbaree ndeen, mi yardake dum. ¹¹ Mi torrii be kile keewde e cuudi baajordi diin fuu. Mido tilsina be njedda Almasiihu mo be ngoondini oon. Tikkere am dow mabbe ina mawnunoo sanne, faa mido tewna be ley gure janane, mido torra be.

No Pool haaliri haala tuubugol muudum

(Golle Nulaabe 9.1-19, 22.6-16)

¹² Wo hono nii njaarumi Damas. Hooreebe almaami'en nelii kam, kokkii kam baawde nanngude goondinbe toon. ¹³ Kaananke, mido wonnoo dow laawol wakkati hakkunde naange, nji'umi annoora ina yuura dow kammu ina fiiloo kam, miin e yaadiraabe am been fuu. Annoora oon ina buri fay naange jalbude. ¹⁴ Min fuu, min caami e leydi. Wakkati oon, nanumi daande ina wi'a kam e ley ibraninkoore: «Sool, Sool, ko wadi de ada torra kam? Si ndemoori wi'ii saloto tufirgel joomum fu, beydan nawnaade.» ¹⁵ Njaabiimi, mbiimi: «Aan wo a moy, joomam?» Joomiraado wi'i: «Miin, wo mi Iisaa mo torrataa oon. ¹⁶ Umma dara, sabo mi banganii ma, mi subake ma faa ngollanaa kam. Wo faa ceedanodaa kam ley ko njiidaa joonin e ko nji'oytaa si mi bangii e maa caggal hannden. ¹⁷ Mi reenete e Alhuudiyankoobe e yimbe lenyi goddi be nulammaami e mubben joonin been. ¹⁸ Mi nulete faa peertaa gite mabbe, be yuwa e nimre, be ngarta e annoora, be yuwa e baawde Seydaani, be ngarta e Laamdo, be keba yaafeede hakkeji mabbe, be ndonida e seniibe saabe ko be goondini kam duum.»

¹⁹ Ndelle saabe majjum, kaananke Agirippa, mi salaaki dɔwtanaade ko nji'umi, ko yuurani kam dow kammu duum. ²⁰ Be artiimi waajaade wo yimbe Damas e yimbe Urusaliima e piilol Yahuudiya fuu. Caggal duum, njokkinmi yimbe lenyi goddi tuuba, ngarta e Laamdo, ngolla golleeji kollooji tuubii. ²¹ Saabe duum, Alhudiyanakoobe nanngiri kam ley suudu dewal mawndu nduun, pili warude kam. ²² Ammaa Laamdo wallii kam illa ndeen faa warde hannden. Mido seedanoo yimbe fuu, gilla lo'ube faa e teddube. Mi waajataako fay huunde si wanaa ko annabaabe e Tawreeta Muusaa mbi'i warowan duum. ²³ Dum woni: Almasiihu toroto faa maaya, de artoo maaybe ummitaade. De si ummitake fu, waajoto yimbe meeden e lenyi goddi fuu kisindam, dam laatanoo be annoora.

²⁴ Nde Pool haalannoo dum ndeen, Festus feekii e semmbe, wi'i:

—Pool, a haanjaama! Heewgol maada anndal ngol haanjii ma!

²⁵ Pool jaabii, wi'i:

—Festus tedduo, mi haanjaaka. Ko kaalammi duum wo haalaaji goongaaji, celludi. ²⁶ Agirippa kaananke oon ina anndi kulle deen. Dum wadi de mido hoolii haalude dum yeeso makko. Si goonga, mido tannyori dum fuu suudanaaki mo, sabo dum wadaay e cuncukka.

²⁷ Kaananke! Ada goondini annabaabe naa? Mido anndi ada goondini!

²⁸ Agirippa wi'i Pool:

—Ada miilii wadude kam Almasiyankeejo law law hono nii naa?

²⁹ Pool jaabii, wi'i:

—Nde yaawi e nde hanndii fuu, dum laatoo muuyde Laamdo faa aan e hettindaniibe kam joonin fuu laatodon hono am, de tawee wanaa e callali gondi e am di.

³⁰ Kaananke oon e goforneer oon e Bereniika e joododi-noobe e mubben fuu ummii. ³¹ Nde be njaltunoo suudu nduun ndeen, ibe mbi'undura:

—Gorko o wadaay ko foti warude dum naa habbude dum callali.

³² Agirippa wi'i Festus:

—Imo waawnoo yoofeede si o wi'aayno sariya makko faltiniree to kaananke Roma mawdo oon.

27

No Pool neldiraa Roma

¹ Nde yaareede amin Itali e laana tabitinnoo ndeen, Pool e kasunkoobe wobbe ngattaa e junngo mawdo sordaasiibe bi'eteedo Yuliyus. Oon wo jeyaado e fedde sordaasiibe kaananke Roma mawdo. ² Min naati laana maayo yuuruka Adaramati njahooha ina fanta gure ley leydi Aasiya. Min ndunnyi. Miden ngondi e Aristarka gorko Makedoniyanke yuurudo Tesaloniiki. ³ Jaango majjum, min njottii Sidon. Yuliyus wadani Pool hinney, dujanii dum yaha to yigiraaabe mum faa mballira dum ko haajaa. ⁴ Nde min yuwunoo doon ndeen, min battitowii fonngo ruunde* Kipirus, sabo min kawrii e henndu mawndu. ⁵ Min peyyiti maayo manngo ngoon hedde Silisi e Pamfiliya, min njottii Mira ley leydi Lisiya. ⁶ Doon, mawdo sordaasiibe oon tawi laana yuuruka Alesandiri ina fonndii Itali. O nanni min ley makka.

⁷ Balde keewde laana amin kaan wadi ina yaara heese. Semmbe e doole min njottorii wuro Kinidus. Henndu nduun na hada min yahude to min ponndii. Ndelle min takkii ruunde Kereta gere to henndu walaa, min panti Salmone. ⁸ Miden takkii senngo, miden tampi e yaade. Faa

* 27:4 Ruunde wo leydi tummbiindi hakkunde maayo manngo.

min njottii nokku bi'eteedo Jipporde Lobbere nde wodfaa e wuro Lasiya.

⁹ Min booyi sanne faa wakkati iidi nyannde ittugol hakkeji faltii. Wakkati dabbunde maayo ngoon ina hulbinii sanne, na tiidi laana dilla ndeen. Pool tindini be dow majjum. ¹⁰ O wi'i:

—Sakiraabe, mi yi'ii jahaangal ngal wo keewungal torra e mursey, wanaa laana ka e gineeji di tan, ina waawi laataade yonkiji meeden du.

¹¹ Ammaa mawdo sordaasiibe oon, wo haala sofeere laana kaan e joomiika buri jabude e dow haala Pool. ¹² Jipporde laanaaji nde be ngoni e muudum ndeen, welaa dabbude. Dum wadi de burbe heewude ley laana been mbi'i be njaha be piloo yottaade Fenika faa be ndabba toon. Dum wo jipporde wonnde Kereta huccitinde hordoore-gorgaare e sobbiire-gorgaare.

¹³ Nde henndu seeda yuurundu hordoore fuddunoo wifude ndeen, be cikki be mbaawan yottaade to be njidi toon. Be yeentini jamde darnooje laana deen, be takkii e fonngo Kereta, ibe njaha. ¹⁴ Ammaa caggal duum seeda, henndu mawndu wi'eteendu henndu sobbiire-lettugaare yuuri to ruunde toon, jippii. ¹⁵ Henndu nduun faddii laana kaan. Min kunngii huccitinde e henndu nduun faa min njaha yeeso. Min acci ika roya. ¹⁶ Nde min paltotonoo duungel bi'eteengel Kawda ndeen, min kawri e henndu seeda. E ley tampiri, min poodi laanayel pamarel ngel min ndaasannoo ngeel. ¹⁷ Min yepti ngel, min njowi ngel dow laana mawka. Ndeen be kooyi boggi, be piilii laana mawka kaan. Be njippini jamde darnooje laana deen du, be njoppi ika roya, sabo be kulii taa be njanoy e sobbundu ruunde Sirta. ¹⁸ Henndu nduun ina heddi na wifa min semmbe. Saabe duum, jaango majjum be puddi faddude donngal laana kaan ley maayo manngo. ¹⁹ E nyalooma

tatabo oon, be kooyi anniya, be paddi fay ginereeeji jaarooji laana ley ndiyam diin. ²⁰ Naange e kooode du nji'ataake faa wadi balde keewde. No henndu nduun foti mawnude, min tayi jikke amin fuu e hisude.

²¹ Nde booynoo yimbe been kebaay ko nyaama fu, Pool darii hakkunde maɓbe, wi'i:

—Si on njabiino haala am, on ndillaayno Kereta fu, torraaji di e mursey o hewtataakono en. ²² Joonin, mido haalana on: cellinee berde mon, sabo fay gooto moodon mursataa yonki muudum, laana ka tan mursetee.

²³ Jemma hankin, Laamdo jeydo kam mo ndewammi oon nuli maleyka to am. ²⁴ Maleyka oon wi'i kam: «Pool, taa hulu, tilay a daroto yeeso kaananke Roma mawdo oon. Laamdo reenete, aan e yaadiraabe maa been fuu.»

²⁵ Ndelle, cellinee berde mon, sabo mido hoolii ko Laamdo haalani kam duum, hono noon jaati worrata. ²⁶ Ammaa tilay en njanowan e ruunde wonnde ley maayo ngo.

²⁷ E ley jemma sappo e nayaɓo oon, miden ndoya ley maayo Adiriyati ngoon faa hannden. Wakkati hakkunde jemma, donnoobe laana kaan been cikki badake leydi.

²⁸ Be paddii boggol ponndirgol, be tawi luggeefi kiin wo haddi darande noogay. Be njehi yeeso seeda, be paddi katin, be tawi luggeefi kiin wo haddi darande sappo e joy.†

²⁹ Be kuli taa be njanoy e kaaye. Ndelle be njippini jamde nay darnooje laana deen caggal laana kaan, ibe keppe weetaay. ³⁰ Ndeen golloobe laana kaan been njippini laana pamara kaan e ndiyam, ina njidi faa ndilla kam'en tan. Be mbi'i wobbe be njippinowan jamde to yeeso laana kaan toon faa ndarna ka. ³¹ Pool wi'i mawdo oon e sordaasiibe been:

—Si yimbe been keddaaki e ley laana ka fu, onon, on ndadataa.

† 27:28 Darande noogay wo meetereeeji 37. Darande sappo e joy wo meetereeeji 27.

³² Ndeen sordaasiibe been tayi boggi nanngunoodi laana pamara kaan diin, njoppi ngel dilli kangel tan.

³³ Nde badinoo weetude ndeen, Pool nyaagii be fuu be nyaama, wi'i:

—Hannden woni balde sappo e nay odon ndoomi on nyaamaay. Odon keddii on meedaay fay huunde. ³⁴ Ndelle mido nyaagoo on sanne, nyaamon. Odon kaajaa dum faa ndadon. Si goonga, fay gooto moodon leebol hoore muudum solataa de saama.

³⁵ Nde o haalnoo dum ndeen, o hooyi buuru, o yetti Laamdo yeeso mabbe be fuu, o heltii, o fuddi nyaamude.

³⁶ Ndeen be fuu berde mabbe cuusinaa, kambe du be kooyi, be nyaami. ³⁷ Minen wonbe ley laana kaan been, min yimbe keme dido e capande njeddo e njeegom.

³⁸ Nde be nyaamnoo faa be kaari ndeen, be kooyi bootooji alkama gondi e laana kaan diin, be paddi di ley maayo manngo faa dum huyfintina ka.

³⁹ Nde weetunoo ndeen, be kaynii leydi, de be anndi-taay ndi. Be nji'i nokkuure njaareendi yaajunde seeda. Ibe njidi jaarude toon laana kaan si be mbaawii. ⁴⁰ Be tayi jamde deen, be njoppi de ley maayo. Be kabbiti boggi kabbaadi e ooncirde deen du. To hoore laana toon du, be yeentini wudere dow, be peerti nde faa henndu nduun duniira ka yeeso. Be ponndii daande maayo ngoon. ⁴¹ Ndeen laana kaan fiyii e tilde, nufi. Becce makka cakkii e ley njaareendi ndiin faa ka hunngii dimmbaade. Bempeyye du keli caggal makka faa diggi.

⁴² Sordaasiibe been anniyii warude kasunkooobe been taa fay gooto e mubben yinoo de dogga. ⁴³ Ammaa mawdo sordaasiibe oon ina yidi dannude Pool. Ndelle o hadi be wadude anniya mabbe oon. O yamiri waawbe yinaade been artoo njinoo mburtowoo, ⁴⁴ de heddiibe been du

tiigoo kelte laana kaan naa goddum yuurdum e makka. Hono nii min fuu min njottorii leydi e jam.

28

¹ Nde min kisunoo ndeen, min nani ruunde ndeen Malta wi'etee. ² Jeyaaabe doon been njabborii min caahu mawdo. Wakkati oon kammu ina toba, jaangol du na woodi. Ndelle be kubhani min yiite faa min yuuloo. ³ Pool hawrunduri ledde, watti e yiite ngeen. Nguleefi wurtini mboddi e majje, ndi soppi junngo makko. ⁴ Nde jeyaaabe doon been njiinoo mboddi ndiin ina bilii e junngo Pool ndeen, mbi'unduri hakkunde mubben:

—Tannyoral, gorko o wo gadfo war-hoore. Fay si o dafi to maayo manngo toon du, sariya accataa mo o wuura.

⁵ Ndeen o fiddi mboddi ndiin ley yiite, dum torraay mo fay huunde. ⁶ Be miilii o buutan naa o saaman wakkati oon, o maaya. Ammaa nde be kedinoo faa booyi, be nji'i dum torraay mo fay seeda fu, hakkillooji mabbe mbaylitii e makko. Be mbi'i o wo gooto e alla'en.

⁷ Pubiliyus, hooreejo ruunde ndeen oon, gese muudum ina ngoni sera nokkuure ndeen. O jabpii min faa woodi, o weerni min faa haddi balde tati, o saahani min. ⁸ Tawi baaba Pubiliyus ina fukkii sellaa, wo jontaado, reedu muudum du na dogga yiyam. Pool yehi to makko, du'ii, yowi juude muudum e dow makko, danni mo. ⁹ Nde dum wadunoo ndeen, nyawbe wonbe e ruunde ndeen been ina ngara, na ndannee. ¹⁰ Be teddini min teddeengal manngal. Nde min cegilinoo faa min ndilla e laana ndeen, be njoobini min ko min kaajaa e jahaangal amin.

No Pool yaari yuuwde Malta yaade Roma

¹¹ Miden ngonnoo toon faa haddi lebbi tati. Ndeen min naati e laana yuuruka Alesandiri, ndabbunooka e ruunde ndeen. Min ndilli. Laana kaan ina nenyaa nenyi tooruuji

funereebe.* ¹² Min njottii wuro wi'eteengo Sirakus, min ngadi doon balde tati. ¹³ Min yuwi doon, min takkii e daande maayo manngo faa Regiyus. Jaango majjum, henndu hordoore wifi. E ley balde didi min njottii Potiyoli. ¹⁴ Min tawi toon sakiraabe, nyaagii min min ngonda e mubben jeddiire. Ndeen saktii, min njottowii Roma. ¹⁵ Nde sakiraabe wonbe Roma been nannoo garol amin fu, ngari faa Luumo Abiya e nokku bi'eteedo Jipporde Tati faa njakkitoo min. Nde Pool yiinoo be ndeen, yetti Laamdo, beydorii cuusal. ¹⁶ Nde min njottinoo Roma ndeen, Pool hokkaa laawol jippoo e feere muudum. Sordaasiijo ina hayba dum.

No Pool waajorii ley Roma

¹⁷ Balde tati caggal duum, Pool noddi mawbe Alhuudiyankoobe. Nde be kawritinnoo ndeen, o wi'i be:

—Sakiraabe! Mi wadaay fay huunde ko luttundurta kam e yimbe meeden naa aadiiji maamiraaabe meeden. Ammaa mi nanngaama Urusaliima, mi wattaama e juude Romankoobe. ¹⁸ Been du yamtindake kam, de ibe muuyunoo yoppude kam, sabo be tawraay kam fay sabaabu gooto kaando warude kam. ¹⁹ Ammaa saabe Alhuudiyankoobe been calake mi yoppee, dum waddani kam nyaagaade sariya am faltiniree to kaananke Roma mawdo oon. Mi walaa fuu ko mi felda lenyol am. ²⁰ Dum wadi de noddumi on faa mi yi'a on, mi haalana on. Mido habborii callali di saabe mo Israa'ilankoobe kedii garol muudum oon.

²¹ Be mbi'i mo:

—Min kebaay bataaki yuuruki Yahuudiya kaaloohi haala maa. Katin du fay gooto e sakiraabe been waraay humpiti min naa haalani min ko boni ko ngadudaa.

* 28:11 E jamaanu oon, dorbotooobe laanaaji na mbi'a kanji ndeenata dum'en.

²² Ammaa miden njidi kaalanaa min ko njiidaa e hakkillo maa, sabo miden anndi yimbe nokkuuje fuu na njedda laawol ngol njokkudaa ngool.

²³ Be kokkunduri nyalaande nde be ngartoyta. Nyalaande ndeen yottii, heewbe ngari kawriti to jipporde makko toon. Gilla fajiri faa caggal kiraade imo fiirtana be haala laamu Laamdo, imo waajoo be. Imo holla be kabaaru Iisaa gondo ley Tawreeta Muusaa e ley dewte annabaabe. ²⁴ Wobbe mabbe njaabi ko o haali duum, wobbe njaabaay. ²⁵ Nde be cankitotonoo ndeen tawi be ndewraay hakkunde mabbe. Ndeen Pool beydi konngol gootol, wi'i:

—Ruuhu Ceniido haalii goonga nde haalnoo e hunduko annabi Esaaya, wi'i maamiraabe moodon:

²⁶ «Yahu to lenyol ngol, mbi'aa dum:

On nanan faa wooda, de on paamataa.

On ndaaran faa laaba, de on nji'ataa.

²⁷ Sabo lenyol ngol bernde muudum yoorii.

Be cukkii noppi mabbe, be muɓbii gite mabbe.

Si wanaa noon fu gite mabbe nji'an, noppi mabbe nanan, hakkillooji mabbe paaman.

Ndeen be ngartan be ndewa kam

de mi danna be.»[†]

²⁸ Pool beydi katin, wi'i:

—Anndee, kisindam Laamdo nuldaama yimbe be nganaa Alhuudiyankoobe. Kambe be kettindoto! [²⁹ Nde Pool haalnoo haalaaji diin ndeen, Alhuudiyankoobe been ndilli ina njeddundura sanne hakkunde muɓben.][‡]

³⁰ Pool joodii suudu to luwi toon duubi didi kibbudi. Imo jabboo waroobe ndaarude mo been fuu. ³¹ Imo waajoo

[†] 28:27 Esaaya 6.9-10. [‡] 28:29 E dereeji booydi, goddi ngalaa aaya 29.

laamu Laamdo. Imo jannginira tannyoral kabaaru Iisaa Almasiihu Joomiraado, wala fuu ko hadi mo.

Fulfulde Burkina, Dewtere Laamdo Amaana Keso Fulfulde Burkina New Testament

copyright © 2012 SIM International

Language: Fulfulde Burkina (Fulfulde, Western Niger)

Dialect: Burkina

Translation by: SIM International

Fulfulde Burkina, Dewtere Laamdo Amaana Keso

This translation, published by SIM International, was published in 2012.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM (Mission Protestante), BP 1552, Ouagadougou 01, BURKINA FASO.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Sep 2022 from source files dated 29 Jan 2022

c32b76d2-ab0d-5ad5-a698-b4140754fcc2